

MONIKULTTUURISEN LAPSIPARKKITOIMINNAN KEHITTÄMINEN FAMILIA RY:SSÄ

Birgitta Tirkkonen

Opinnäytetyö, syksy 2015

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK) +

Lastentarhanopettajan virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Tirkkonen, Birgitta. Monikulttuurisen lapsiparkkitoiminnan kehittäminen Familia ry:ssä. Helsinki, syksy 2015, 57 s., 1 liite.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, Sosionomi (AMK) + lastentarhanopettajan virkakelpisuus.

Toteutin opinnäytetyön yhteistyössä monikulttuurisuustyötä tekevän Familia ry:n kanssa. Kehittämishankkeen tarkoituksena oli tuottaa lapsiparkin työntekijöille ohjeistus 1–3-vuotiaiden lasten ryhmän ohjaamisesta. Ohjeistuksen tavoitteena oli antaa työntekijöille ideoita ja työvälineitä tavoitteellisen toiminnan järjestämiseen esimerkiksi, kuinka toteuttaa musiikki- ja taidekasvatusta.

Ohjeistuksen toteuttamista varten hankin lapsiparkkiin uusia materiaaleja, tutustuin varhaiskasvatuksen teoriaan sekä haastattelin kahta lastentarhanopettajaa ja kolmea maahanmuuttajaäitiä, jotta pystyin hyödyntämään heidän näkemyksiään ohjeistuksen suunnitteluvaiheessa.

Kävin valmiin ohjeistuksen yhdessä läpi Familia ry:n lapsiparkin työntekijöiden kanssa ja olin ohjaamassa lapsiryhmiä kuusi kertaa syksyllä 2015. Havainnoinnin lisäksi arvioin ohjeistusta pyytämällä palautetta lapsiparkin työntekijöiltä ja yhdistyksen toiminnanjohtajalta. Ohjeistusta pidettiin hyödyllisenä ja selkeänä, mutta ei kovin toimivana alle vuoden ikäisten lasten kanssa. Palautteen pohjalta lisäsin ohjeistukseen tietoa alle vuoden ikäisen lapsen kehityksestä, mikä nähtiin hyvänä lisänä.

Lapsiparkin työntekijät eivät ole varhaiskasvatuksen ammattilaisia, joten oli tärkeää antaa heille työvälineitä tavoitteellisen toiminnan toteuttamiseen lapsiryhmässä. Kielelliset haasteet ja kulttuurien eroavaisuudet osaltaan vaikuttivat siihen, ymmärrettiinkö ohjeistuksen sisältö ja haluttiinko tavoitteelliseen toimintaan panostaa.

Asiasanat: maahanmuuttaja, monikulttuurisuus, varhainen vuorovaikutus, produktio

ABSTRACT

Birgitta Tirkkonen. Development of the multicultural Lapsiparkki (organized childcare) in Familia ry. Helsinki, autumn 2015. 57 pages and 1 appendix. Language: Finnish. Diaconia University of Applied Sciences. Degree programme in Social Services. Degree: Bachelor of Social Services + Kindergarten teacher.

This thesis was executed in co-operation with multicultural association, Familia ry. The aim of the development project was to provide the employees with instructions of how to organize group sessions with children aged one to three. The instructions should give the employees ideas and tools to conduct educational childcare, for example in developing musical and handicrafts skills.

In order to conduct the instructions project Lapsiparkki was provided with new material and the literary survey of early childhood education theory was conducted. In addition, two kindergarten teachers as well as three immigrant mothers were interviewed in order to take their opinions into account in developing process of the instructions.

Once the instructions were finished, they were reviewed and checked by the staff at the Familia ry Lapsiparkki and implemented in the group sessions 6 times during the autumn 2015. Apart from observation, the guide was assessed by asking feedback from the staff and from the director of the organization. The instructions were perceived as useful and unambiguous, but not particularly functional with children under the age of 12 months. Based on the feedback I added further information of child development stages, from the age of 0 to 12 months. This was seen as a valuable addition.

The employees of the Lapsiparkki are not childcare professionals, so it was important to give them tools to organize developing activities with the children. The degree of understanding the content of the instructions and the willingness to commit to the objective of the project were influenced by language barriers and cultural differences.

Key words: immigrant, multiculturalism, early social interaction, production

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	4
2 MAAHANMUUTTAJA JA MONIKULTTUURISUUS	6
2.1 Maahanmuuttaja	6
2.2 Maahanmuuttajataustainen perhe ja arjen haasteet	7
2.3 Maahanmuuttajanainen ja äitiys	10
2.4 Monikulttuurisuus	13
3 VARHAISKEHITYKSEN TUKEMINEN	15
3.1 Varhaiskehitys	15
3.2 Varhainen vuorovaikutus ja sen tukeminen monikulttuurisessa ryhmässä	16
3.3 Monikulttuurisen lapsiryhmän ohjaaminen	18
3.4 Musiikki ja taidekasvatus	19
4 TYÖN LÄHTÖKOHDAT	23
4.1 Toiminnallinen opinnäytetyö.....	23
4.2 Kehittämishankkeen tarkoitus ja tavoitteet	24
4.3 Toimintaympäristö ja kohderyhmä	25
4.4 Aikaisempia opinnäytetöitä	27
5 OPINNÄYTETYÖN PROSESSIN KUVAUS	30
5.1 Produktion suunnittelu	30
5.2 Odotusten kartoittaminen: äitien ja lastentarhanopettajien haastattelut	30
5.3 Produktion toteutus.....	32
5.3.1 Ohjeistuksen laatiminen.....	33
5.3.2 Ohjeistuksen testaaminen lapsiparkissa.....	35
5.4 Produktion arviointi.....	37
6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	39
6.1 Ideoita lapsiparkin toiminnan kehittämiseen.....	39

6.2 Oma ammatillinen kasvu	40
LÄHTEET	42
LIITE 1: Ohjeistus lapsiparkkiin.....	47

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni tarkoitus oli kehittää Familia ry:n lapsiparkin toimintaa tavoitteellisemmaksi siten, että se tukisi monikulttuurisen lapsen kokonaisvaltaista kehitystä. Vielä ennen vuoden 2015 kesäkuuta järjestön nimi oli kokonaisuudessaan Monikulttuuriyhdistys Familia Club ry. Järjestön tarkoitus on koota yhteen eri maahanmuuttaja-, kulttuuri- ja kieliryhmiä sekä monikulttuurisuudesta kiinnostuneita syntyperäisiä suomalaisia. Järjestön päämääränä on muun muassa edistää yhdenvertaisuutta ja ennaltaehkäistä syrjintää. (Familia Club ry i.a.b.) Suunnittelin ja toteutin työyhteisölle ohjeistuksen, jota lapsiparkin työntekijät voivat jatkossa hyödyntää toiminnassaan. Ohjeistuksen tavoite oli toiminnan avulla kehittää erityisesti niitä taitoja, joista lapsi hyötyy aloittaessaan päivähoidon.

Opinnäytetyöni aihe oli tarpeellinen, koska kielikurssien oheen järjestetystä lapsiparkin toiminnasta ei löydy tutkimuksia ja aiheeseen liittyviä lähteitäkin on rajoitetusti. Aiheeseen oli tärkeä perehtyä, jotta lapsiparkin toiminnan hyödyllisyyttä voisi tuoda esille sekä lapsen että maahanmuuttajavanhemman näkökulmasta. Monella maahanmuuttajataustaisella vanhemmalla ei ole mahdollisuutta osallistua kielikurssille, koska heidän pitää hoitaa pientä lastaan kotona. Lapsiparkin toiminta antaa heille mahdollisuuden opiskella suomea ja näin helpottaa kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Samalla lapsiparkki tarjoaa lapsille mahdollisuuden oppia hyödyllisiä taitoja kuten vuorovaikutustaitoja, musikaalisuutta ja kädentaitoja.

Työn keskeiset käsitteet liittyvät maahanmuuttajuuteen, monikulttuurisuuteen sekä varhaiskasvatukseen. Yksi työni keskeisimmistä aihealueista on lapsiparkin toiminnan kehittäminen, joten koin tärkeäksi perehtyä myös varhaiskehitykseen sekä varhaiskasvatukseen. Olen avannut musiikki- ja taidekasvatusta käsitteinä sekä perustellut ohjeistuksessa olevien toimintojen tarkoitusta. Olen selventänyt, miten juuri kyseiset toiminnat tukevat lapsen kehitystä.

Kehittämistyöni avuksi haastattelin lapsiparkkiin osallistuvien lasten maahanmuuttajataustaisia äitejä. Halusin tietää, minkälaisia kokemuksia heillä on lapsiparkin toiminnasta ja minkälaisia kehittämisideoita heillä on toiminnan suhteen. Lapsiparkin ohjeistuksen kehittämisessä pyrin huomioimaan myös heidän toiveensa ja ajatuksensa. Ammatillista näkökulmaa lapsiparkin toiminnan kehittämiseen sain haastattelemalla varhaiskasvatustyössä olevia lastentarhanopettajia. Kaikki haastattelut toteutin temahaastattelulla.

Maahanmuuttopolitiikka on ollut tiedotusvälineissä paljon esillä, mikä tekee opinnäytetyöni aiheesta ajankohtaisen. Suomessa asuva ulkomaalaisväestö on lähes kaksinkertaistunut 2000-luvulla. Arvioiden mukaan ulkomaalaisten määrän arvioidaan kasvavan 500 000 henkeen vuoteen 2030 mennessä. Monikulttuurisuus, monikielisyys sekä arvojen ja tapojen monimuotoisuus tulevat yhä suuremmassa määrin osaksi suomalaista yhteiskuntaa kasvavan maahanmuuton myötä. (Työ- ja elinkeinoministeriö i.a.)

Vuoden 2015 pakolaiskriisin vaikutukset tulevat näkymään vahvasti myös suomalaisen yhteiskunnan rakenteissa. Lisääntyvä maahanmuutto kasvattaa sosiaalipalveluiden tarvetta ja haastaa kehittämään monikulttuurista työtä. Monikulttuurisuus tulee olemaan tulevaisuudessa yhä näkyvämmässä roolissa sosiaalialan työkentillä. Myös päiväkotien ja varhaiskasvatuskerhojen tulee varautua maahanmuuttajataustaisten lasten lisääntyneeseen määrään. Monikulttuurisella lapsella on erityisen tuen tarpeita, joita varhaiskasvatuksessa tulisi huomioida entistä tehokkaammin. Ammatillisen kehittymisen kannalta aihe tukee sekä kiinnostustani kehittyä monikulttuurisessa työssä sekä mahdollistaa pätevöitymisen lastentarhanopettajaksi.

2 MAAHANMUUTTAJA JA MONIKULTTUURISUUS

2.1 Maahanmuuttaja

Termiä maahanmuuttaja käytetään yleisesti ihmisestä, joka asettuu Suomeen vähintään vuodeksi tai sitä pidemmäksi ajaksi. Se on myös yleiskäsite, jolla kuvataan maahan muuttaneita ihmisiä. Siirtolainen on puolestaan henkilö, joka muuttaa pysyvästi toiseen maahan tarkoituksenaan hankkia toimeentulonsa maasta, jonne hän muuttaa. Suomeen tuleva ulkomaalainen voi oleskella Suomessa, jos hän on turvapaikanhakija, pakolainen, kiintiöpakolainen tai paluumuuttaja. Muita mahdollisia syitä oleskeluun voivat olla Suomen kansalaisuus, myönnetty oleskelulupa tai viisumi. (Hilma 2013.) Maahanmuuttajalla voidaan joskus viitata myös sellaiseen henkilöön, joka on syntynyt Suomessa, mutta jonka molemmat vanhemmat tai toinen vanhemmista on muuttanut Suomeen (Väestöliitto 2015).

Turvapaikanhakija on henkilö, joka anoo kansainvälistä suojelua ja oleskeluoikeutta toisesta maasta, koska on kokenut vainoa omassa kotimaassaan. YK:n pakolaissopimuksen mukaan pakolaiseksi määritellään henkilö, jolla on perusteltu aihe pelätä joutuvansa vainotuksi kotimaassaan. Humanitääriset syyt tai suojelun tarve voivat olla myös syitä, joiden vuoksi Suomessa henkilöä kutsutaan pakolaiseksi. Kiintiöpakolaiseksi kutsutaan henkilöä, jolla on YK:n myöntämä pakolaisen asema ja joka kuuluu vastaanottavan maan pakolaiskiintiöön. Paluumuuttajalla puolestaan tarkoitetaan henkilöä, joka palaa lähtömaahansa. Suomessa se voi tarkoittaa entisiä tai nykyisiä Suomen kansalaisia ja heidän perheenjäseniään tai jälkeläisiään. (Väestöliitto 2015.)

Maahanmuuttajien määrä ja tausta vaihtelevat sen mukaan, mielletäänkö ulkomaalaiset syntymaan, kansalaisuuden, äidinkielen tai näiden yhdistelmänä. Eniten ulkomaan kansalaisia Suomessa on Venäjältä ja Virosta, ja suurimmat vieraskielisten ryhmät muodostavat juuri näiden maiden kieliä puhuvat. Ulkomaalaiset ovat keskittyneet suurimpiin kaupunkeihin, ja eniten heitä asuu Helsingissä, jonka väestöstä 8,4 prosenttia koostui ulkomaalaisista vuonna 2012. (Väestöliitto 2015.) Vuoden 2014 lopussa vakituisesti Suomessa asuvia ulkomaalaisia oli yhteensä 221 900 (Tilastokeskus i.a.).

Vuonna 2004 voimaan tuli nykyinen ulkomaalaislaki (301/2004), jossa on aikaisempaa yksityiskohtaisemmin otettu huomioon ihmis- ja perusoikeudet sekä määritelty ulkomaalaisten oikeudet ja velvollisuudet. Kun ulkomaalainen tulee asumaan tai käymään Suomessa tai hakee turvapaikkaa Suomesta, hänen on oltava tekemisissä monien eri viranomaisten kanssa. Tärkeimmät ovat sisäasianministeriö ja sen hallinnon alalla toimivat Maahanmuuttovirasto, Poliisi ja Rajavartiolaitos sekä ulkoasianministeriö. Ulkomaalaislaki puolestaan edellyttää, että maahantulija tekee selkoa maahantulonsa syystä sekä oleskelun kestosta. Sen lisäksi hänellä täytyy olla riittävät varat oleskeluaan varten. Maahantuloon vaaditaan myös voimassa oleva matkustusasiakirja ja viisumi tai oleskelulupa, ellei ole EU:n lainsäädäntöön tai kansainväliseen sopimukseen perustuvaa poikkeusta. (Makkonen & Koskenniemi 2013, 71–72.)

2.2 Maahanmuuttajataustainen perhe ja arjen haasteet

Tilastokeskus määrittelee maahanmuuttajaperheet perheiksi, joissa ainoa vanhempi tai ainakin toinen puolisoista on ulkomaan kansalainen. Perheet ovat moninaisia, joten yleistäviä termejä kuten ”maahanmuuttajaperheet, maahanmuuttajataustaiset perheet tai monikulttuuriset perheet” ei tulisi sekoittaa keskenään. Erottavia tekijöitä voivat olla muun muassa maahantulosyy, lähtömaa, äidinkieli, uskonto, koulutus- ja ammatillinen tausta ja perhemuoto. Näiden perheiden joukossa on myös erikokoisia perheitä kuten yksinhuoltajaperheitä, uusperheitä ja niin sanottuja kahden kulttuurin perheitä, joissa toinen puolisoista on maahanmuuttajataustainen ja toinen syntyperäinen suomalainen. Yhdistävänä tekijänä kaikilla näillä perheillä on toisen tai kummankin vanhemman maahanmuuton ja kotoutumisen kokemus ja sen mahdolliset vaikutukset perheen elämään. (Alitolppa-Niitamo & Söderling 2005, 9.)

Toinen sukupolvi muodostuu Suomessa syntyneistä henkilöistä, joiden ainoa tunnettu vanhempi tai molemmat vanhemmat ovat syntyneet ulkomailla. Jos Suomessa syntyneen henkilön toinen vanhemmista on syntynyt ulkomailla ja toinen puolestaan Suomessa, henkilön katsotaan kuuluvan 2,5-sukupolveen. Heitä voidaan myös kutsua kansainvälisten parisuhteiden lapsiksi. Maahanmuuttotataustaisiin kuuluvat siis sekä ulko-

mailla syntyneet että heidän Suomessa syntyneet lapsensa, joista osalla toinen vanhemmista on syntynyt Suomessa. (Martikainen, Saari & Korkiasaari 2013, 42, 44.)

Suurin osa maahanmuuttajista on saapunut Suomeen vasta 90-luvun alussa tai sen jälkeen, joten monissa maahanmuuttajataustaisissa perheissä kotoutumisprosessi on yhä voimakkaasti kesken (Alitolppa-Niitamo 2005, 10). Vuonna 2012 Suomessa oli yli 90 000 perhettä, joissa toinen tai kumpikin puolisoista oli vieraskielisiä (Väestöliitto, i.a.). Martikaisen & Tiilikaisen mukaan tavallisin oleskelulupaperuste Suomeen muutolle ovat perhesyyt. Kyseessä voi olla avioliitto maan kansalaisen tai pysyvästi maassa asuvan ulkomaalaisen kanssa tai vanhempien ja lapsien asuminen Suomessa. Tavallisin perhemuoto sekä miehillä että naisilla on avioliitto, ja perheessä on tavanomaisimmin yksi tai kaksi lasta. (Forsander 2007, 316, 318.)

Maahanmuuton seurauksena perheenjäsenten, sukupuolten ja sukupolvien väliset roolit joutuvat usein uudelleenjärjestelyn kohteeksi, erityisesti silloin, kun lähtö- ja kohde- maan välillä on merkittäviä eroja. Maahanmuuttajien perheet eivät välttämättä noudata suomalaisen ydinperheen mallia. Kyseessä voi olla suurperhe, johon kuuluvien ihmissuhteiden määrä on paljon suurempi kuin mitä Suomessa on totuttu. Perheyksiköiden ja -suhteiden moninaisuus voi johtua esimerkiksi pakolaisuutta seuranneista perheiden hajoamisista tai islamin hyväksymästä moniavioisuudesta. (Martikainen & Tiilikainen 2007, 27.)

Kasvaminen tietyssä kulttuurissa merkitsee sen kielen, roolien, normien ja arvomaailman sisäistämistä sekä yhteiskunnan rakenteen ja toiminnan vähittäistä hahmottamista. Lastenkasvatuksessa ja perheenjäsenten välisissä suhteissa kulttuuriset normit, arvot ja roolit ilmenevät puhtaimmillaan ja niiden sisäistäminen tapahtuu suurelta osin tiedostamatta, mallioppimisen kautta. Muutettaessa toiseen maahan aiemmin opittu ja sisäistetty ei enää välttämättä toimikaan odotetulla tavalla uudessa ympäristössä. Tällöin maahanmuuttaja voi joutua kyseenalaistamaan aiemmin oppimaansa radikaalisti. Myös oma vanhemmuus ja kasvatuseriaatteet voivat joutua muutokseen. Maahanmuutto usein myös muuttaa perheen rakennetta ja sosiaalisia verkostoja. Tästä aiheutuneet psykososiaaliset vaikutukset näkyvät herkästi perheenjäsenten välisten roolien muutoksessa. (Alitolppa-Niitamo 2005, 45.)

Maahanmuuttajaperheiden kotouttamisessa tulee tukea koko perhettä, mikä edellyttää, että maahanmuuttajavanhempien roolia lastensa ensisijaisina kasvattajina tuetaan. Eri-tyisesti puolisoina maahan saapuneet kotona lapsia hoitavat äidit saattavat jäädä kokonaan kotoutumistoimien ulkopuolelle. Tämä vaikeuttaa myös lasten yhteiskunnan jäseniksi kasvun tukemista. Maahanmuuttajaperheitä on kunnissa tuettava kehittämällä varhaiskasvatusta, koulutusta sekä sosiaali- ja terveystaloudellisia palveluita. Keskeistä on aikuisten työllistymisen edistäminen kehittämällä kielen opetusta ja tukemalla työelämän moninaisuutta. (Mäkisalo-Ropponen 2012, 24–25.)

Perhemuuton ilmiöihin kuuluu muuton seurauksena perhekokonaisuuden hajoaminen: yksi perheenjäsen muuttaa, muut perheenjäsenet jäävät muualle. Perheen, suvun ja muuttajuuden suhde elää, sillä perhe- ja sukusiteitä sekä syntyy että katkeaa koko ajan. Maahanmuuttosäädökset vaikuttavat oleellisesti mahdollisuuksiin luoda ja pitää yllä näitä suhteita. (Säävälä 2013, 103.)

Maahanmuuttajataustaisilla suurperheillä on haasteellista Suomessa löytää sopivan kokoisia vuokra-asuntoja. Erityisen hankala tilanne on pääkaupungissa asuvilla somaleilla, joilla on maahanmuuttajaryhmistä suurimmat perheet. Maahanmuuttajaperheet joutuvatkin asumaan Suomessa kantaväestöä ahtaammin. Pienessä asunnossa asuvasta suurperheestä koituu väistämättä enemmän melua, mikä voi aiheuttaa hankaluuksia naapureiden kanssa. Maahanmuuttajaperheiden sisällä syntyy helposti ristiriitoja. Mies saattaa haluta elää lähtömaansa perinteiden mukaan esimerkiksi pitämällä kiinni selkeistä mies- ja naisrooleista perheessä. Puoliso vastaavasti voi haluta itselleen enemmän vapautta uudessa asuinmaassa. Suhteellisen korkea työttömyys ja sopeutumisoongelmat voivat myös aiheuttaa konflikteja perheessä. Maahanmuuttajilla ei välttämättä ole sukulaisia tukena perheriitojen ratkaisemiseksi eikä ympäristön paineita riitojen sopimiseksi. (Muhammed 2011, 164, 166.) Monilapsiset maahanmuuttajaperheet elävät siis suurempien taloudellisten paineiden keskellä kuin perheet, joissa on vähemmän lapsia. Jos perheen suuri lapsilukumäärä ja yksinhuoltajuus lankeavat yhteen, taloudellinen niukkuus on hyvin todennäköistä. (Säävälä 2013, 117.)

Muuttoprosessiin liittyvä muuttostressi ja sopeutuminen vaikuttavat mahdollisuuksiin toteuttaa vanhemmuutta uusissa oloissa. Muuttostressi vaikuttaa perheenjäsenten yksilölliseen kykyyn toimia, mutta sillä on vaikutuksia myös perhesuhteisiin. Toisaalta

muuton aikaansaama stressi voi myös lähentää perheenjäseniä toisiinsa ja siten luoda voimavaroja kohdata uuden maan mahdollisesti epäystävällinen todellisuus. (Säävälä 2013, 117.) Muhammedin (2011, 166) mukaan maahanmuutto voi vaikuttaa myös sukupolvien väliseen kuiluun. Vanhemmat ovat yleensä asuneet suurimman osan elämästään muualla kuin Suomessa. Heidän omaksumansa kielitaito, koulutuksensa ja kulttuurinsa eroavat siitä, mitä heidän lapsensa ovat omaksuneet Suomessa. Lapset eivät välttämättä ole koskaan päässeet käymään vanhempiensa kotimaassa. Heidän äidinkielen taitonsa ei myöskään ole kovin hyvä, sillä he käyvät tai ovat käyneet koulun suomeksi. Vanhemmat ovat usein arvomaailmaltaan lapsiaan konservatiivisimpia.

2.3 Maahanmuuttajanainen ja äitiys

Suomessa asuvista maahanmuuttajista noin puolet on naisia. 1990-luvun puolivälin jälkeen naisten määrä maahanmuuttajaväestöstä alkoi kasvaa erityisesti perheen yhdistämisen ja paluumuuton vuoksi. Maahanmuuttajanaiset ovat keskimäärin suomalaisia naisia nuorempia, ja heillä on yleensä suurempi lapsilukumäärä. (Martikainen & Tiilikainen 2007, 15.) Naisten osuus eri kansalaisryhmissä vaihtelee melko paljon toisin kuin monissa muissa maahanmuuttajia vastaanottaneissa läntisissä maissa. Naisemmistöisissä ryhmissä, kuten venäläisillä, virolaisilla ja thaimaalaisilla avioliitto Suomen kansalaisen kanssa on ollut tavallinen oleskelulupaperuste. (Forsander 2007, 317.)

Suomalainen yhteiskunta voi tarjota patriarkaalista maista tuleville naisille uusia mahdollisuuksia esimerkiksi koulutukseen, työhön ja itsenäisempään elämään. Tähän voi kuitenkin liittyä entisen aseman ja siihen liittyneen arvostuksen rappeutuminen, mutta loppujen lopuksi kyse on siitä, kuinka maahanmuuttajanainen haluaa tai pystyy käyttämään uusia mahdollisuuksia hyväkseen sekä missä määrin lähiyhteisö ja yhteiskunta tukevat näitä pyrkimyksiä. (Martikainen & Tiilikainen 2007, 27.)

Maahanmuuttajanaisilla yksinhuoltajuus on paljon yleisempää kuin miehillä. Erityisen korkea se on vietnamilaisten ja somalialaisten keskuudessa. Joissakin ryhmissä on selvästi keskimääräistä vähemmän yksinhuoltajanaisia, kuten kiinalaisten ja Intian niemimaalta muuttaneiden keskuudessa. Mahdollisia osaselityksiä voivat olla muun muassa erilaiset parisuhdeperinteet, kansainvälisiin parisuhteisiin liittyvät ongelmat ja ryhmien

eriaikaiset kotoutumisprosessit. (Martikainen, 2007, 56.) Myös joissakin vieraskielisissä ryhmissä naisten yksinhuoltajuus on huomattavasti yleisempää kuin valtaväestössä. Vuonna 2008 kaikista somalinkielisistä lapsiperheiden äideistä 45 prosenttia ja vironkielisistä 29 prosenttia oli yksinhuoltajia kun vastaava luku suomenkielisten osalta oli 17 prosenttia. (Säävälä & Väestöliitto 2011, 55.)

Maahanmuuttajanaisten työttömyys on korkeampaa kuin miesten, joten he jäävät palveluiden ulkopuolelle useammin. Erityisen haavoittuvaisia ovat perhesyistä Suomeen muuttaneet kouluttautumattomat naiset. Selvityksissä on myös todettu, että puolisoina Suomeen muuttaneet naiset ovat joutuneet kokemaan avioliitossaan perhe- ja parisuhdeväkivaltaa kantaväestöä useammin. Maahanmuuttajanaiset ovat väestömääräänsä nähden turvakodeissa yliedustettuina. (Mäkisalo-Ropponen 2012, 24.)

Äitiys yhdistää eri puolilla maailmaa olevia naisia, mutta on kuitenkin hyvin erilaisia tapoja olla äiti. Lähes kaikkialla maailmassa naisilla on ensisijainen vastuu pienten vauvojen hoitamisesta. Kun lapsi kasvaa, hänestä huolehtivat yhä enemmän myös muut kuin äiti. Pohjoiseurooppalainen äiti- ja ydinperhekeskeinen lastenhoito, johon kuuluu usein myös julkisin varoin järjestettyä lastenhoitoa, poikkeaa siitä, miten lastenhoito on yleensä järjestetty muualla maailmassa. Pohjoismainen malli, jossa naiset ovat enimmäkseen ansiotyössä, on varsin erityislaatuinen toimintatapa maailman mittakaavassa. Yli kolmivuotiaiden lasten äitien työssäkäyntiaste on korkeampi kuin muissa Euroopan maissa, vaikka äidit Suomessa ovat yleensä alle kolmivuotiaiden kanssa hoitovapaalla. (Säävälä & Väestöliitto 2011, 52–53.)

Äitiys voi olla haaste kielen oppimiselle, jos sosiaaliset suhteet kantaväestöön ovat ohuita. Lassi Lainiala ja Minna Säävälä ovat haastatelleet kielikursseille osallistuvia naisia. Haastatteluista kävi ilmi, että äitiys on yksi selitys sille, miksi äidit kokevat kielen oppimisen niin tärkeäksi. Suomen kieltä on tärkeä osata, jotta voisi hoitaa lasten terveydenhoidon, päivähoitoasiat ja kouluasiat. Kodin ulkopuolisen aktiivisuuden ja äitiyden on uuteen maahan muuttaneelle naiselle paljon vaikeampaa kuin omassa kotimaassaan asuvalle, koska hänellä ei ole kyseisessä maassa kasvaneilla jo olevia sosiaalisia verkostoja ja kielitaitoa hahmottaa vaihtoehtoja ja järjestää arkeaan. (Säävälä & Väestöliitto 2011, 54.)

Maasta toiseen muuttaminen vaikuttaa siihen, miten ollaan äitinä ja miten äitiyteen suhtaudutaan. Maahan muuttamisen jälkeen ei voi enää toimia äitinä samaan tapaan kuin aikaisemmin, koska silloin maahanmuuttajaäiti kohtaa vieraan yhteiskunnan ja kieliympäristön. Jos ympärillä elävät naiset näyttävät toimivan äiteinä omasta lähtökulttuurista poiketen, niin maahanmuuttajanainen tulee aiempaa tietoisemmaksi omasta äitiydestään uudessa asuinmaassa. Maahanmuutto voi haastaa sekä vanhemmuuden että puolisoiden välisen suhteen. Kielitaidon hankkiminen voi olla hidasta ja vaikeaa varsinkin silloin, jos naisella on aivan pieniä lapsia. (Säävälä & Väestöliitto 2011, 52–53.)

Suomalainen julkinen päivähoito on merkittävä etu, koska lapset voi saada laadukkaaseen ja turvalliseen hoitopaikkaan sekä samalla osallistua itse kielikursseille tai hakea aktiivisesti töitä. Haastavin tilanne on silloin, kun lapsia syntyy tihein väliajoin. Koska harva maahan muuttanut äiti haluaa laittaa alle 3-vuotiasta lastaan päivähoitoon, voi monilapsisuus johtaa pahimmillaan siihen, että nainen jää kotiin vailla kielitaitoa jopa 10–15 vuodeksi. Erityisesti pääkaupunkiseudulla näiden ryhmien tilanteeseen on alettu kiinnittää huomiota. Kielikursseja aletaan tarjota yhä enemmän siten, että pienet lapset voivat olla hoidossa kurssin ajan. (Säävälä & Väestöliitto 2011, 52–53.)

Monilla maahan muuttaneilla naisilla on toiveena päästä kotoa ulos maailmaan, mukaan suomalaiseen yhteiskuntaan. Jos nainen ei ole ollut koskaan työelämässä, hänen voi olla vaikea ymmärtää, miten haastavaa kokopäivätyö Suomessa voi olla. Monen pienen lapsen äidin kokopäivätyössä käyminen voi osoittautua mahdottomaksi, jos mies ei ole valmis osallistumaan lastenhoitoon. Vaatii suuria voimavaroja ja jaksamista sekä muuta lastenhoitoapua, jotta työpäivän ohella jaksaa hoitaa sekä kaiken tavanomaisen kotityön sekä lasten hoitoon ja kasvattamiseen liittyvät askaret. Väliaikainen kotiäitiys voi olla naisille ainoa realistinen vaihtoehto, jos mies ei ole halukas osallistumaan lastenhoitoon ja perheeseen halutaan monta lasta. (Säävälä & Väestöliitto 2011, 55.)

2.4 Monikulttuurisuus

Monet kehittyneet maat ovat omaksuneet monikulttuurisia sosiaalisia linjauksia kasvaneen maahanmuuton seurauksena. Kulttuurisen moninaisuuden tärkeä seuraus monikulttuurisissa yhteisöissä ovat jatkuvat kulttuurien yhteentörmäykset ja kommunikaatio-ongelmat työpaikoilla, koulutuslaitoksissa ja muissa yhteisöissä. Tulevaisuudessa on ennakoitavissa, että monikulttuuriset yhteisöt tulevat lisääntymään muun muassa jatkuvasti kasvavan maahanmuuton ja kahden kulttuurin avioliittojen myötä. Yleisen arvostuksen puuttuminen moninaisuutta kohtaan täytyy ensin voittaa, jotta yritykset parantaa kommunikaatiota ja yhteistyötä eri kulttuuriryhmien välillä voisi onnistua. (Maude 2011, 16–18.)

Kulttuurinen moninaisuus kumpuaa muun muassa suuresta määrästä erilaisia uskontoja, kieliä, alkuperäiskulttuureja sekä kulttuurien moninaisista ilmentymisistä. Maahanmuuttajat tuovat uutta luovuutta ja lahjakkuutta Suomelle. Monikulttuurisuuden positiiviset vaikutukset lisäävät elinvoimaisuutta suomalaiseen kulttuuriin. Etninen ja kulttuurillinen monianisuus kuuluu olennaisesti avoimeen ja moderniin yhteiskuntaan. Taito puhua äidinkieltä, tunnistettu etninen identiteetti ja kulttuurillisten harjoitusten ylläpitäminen nähdään välineinä, joiden avulla uudet maahan tulijat sopeutuvat suomalaiseen yhteiskuntaan. (Saukkonen 2013, 275–276, 285–286.)

Monikulttuurisuus itse käsitteenä on amebamainen: termi on kuvaileva viitaten yhteiskuntien etniseen moninaisuuteen ja toisaalta se on ideologis-normatiivinen kuvaten toivottavaa asiantilaa. Normatiivisessa yhteydessä monikulttuurisuus sisältää politiikan ja kulttuurin uudenlaisen teoretisoinnin, jossa etnisten ja sosiaalisten ryhmien moninaisille identiteeteille annetaan tilaa. Moniarvoisuus eli pluralismi tarkoittaa arvojen erilaisuuden ja kulttuurisen moninaisuuden hyväksymistä siten, että kaikilta odotetaan sitoutumista joihinkin yhteisesti sovittuihin sääntöihin. Moniarvoisuus voi myös pitää sisällään ajatuksen yhdenvertaisuudesta ja erilaisuuden arvostamisesta, jossa esimerkiksi syrjinnästä kärsivät ryhmät ovat oikeutettuja tasa-arvoistavaan kohteluun. Tässä merkityksessä monikulttuurisuus poliittisena ohjelmana kytkeytyy sujuvasti liberaaliin ajatteluperinteeseen ja hyvinvointiyhteiskuntaan. (Raunio, Hammar-Suutari, Säävälä & Pitkänen 2011, 31.)

Suomeen tulee eri ikävaiheissa olevia maahanmuuttajataustaisia lapsia, jotka saattavat olla saapuessaan yksikielisiä. Kaksi- tai monikielisyys on ilmiö, joka kehittyy ajan kuluessa. Kieli opitaan tällöin ympäristössä, joten tilapäiset häiriöt lapsen puheen kehittämisessä eivät aina tarkoita sisäsyntyistä poikkeavuutta. Lasten vanhemmat saattavat tarvita tukea näissä tilanteissa. Ilmiön tuoreuden vuoksi monikulttuurisuuden ja -kielisuuden tukeminen voi olla suomalaisessa yhteiskunnassa vielä haastavaa. Maahanmuuton oletetaan kuitenkin lisääntyvän tulevaisuudessa, joten on todennäköistä, että myös kaksi- ja monikielisten lasten osuus tulee kasvamaan. Ilmiön myötä lasten ja nuorten parissa työskentelevien on oltava tietoisia siihen liittyvistä haasteista, ja lisäksi heillä tulisi olla kulttuuri- ja kielitietoista osaamista. (Komulainen 2015, 135–136, 140.)

Varhaiskasvatuksella on myös merkittävä asema maahanmuuttajataustaisten perheiden kotoutumisessa ja lasten tulevaisuuden rakentamisessa. Lapsen kulttuurinen tausta otetaan huomioon varhaiskasvatuksessa kehittämällä hoito-, kasvatus- ja opetustilanteisiin sopivia toimintatapoja. Varhaiskasvatuksen suunnitelmaan sisältyy kaksikielisuuden suunnitelma, joka toimii pohjana lapsikohtaisen työn suunnittelulle ja arvioinnille. (Ota koppi – ohjelma i.a.)

Lähtökohtaisesti toimijat voivat nähdä kaksi- ja monikielisuuden sekä rikkautena että ongelmana ja tulevaisuuden voimavarana. Lapsen oman kielen ja kulttuurin tukeminen voi olla käytännössä haastavaa muun muassa resurssien, tahtotilan ja tiedon puutteen vuoksi. Lapsella, nuorella ja heidän perheillään on oikeus omiin kieliin ja kulttuureihin, joten tämä voidaan nähdä eettisenä kysymyksenä maahanmuuttajaperheiden kohdalla. (Komulainen 2012, 141.)

3 VARHAISKEHITYKSEN TUKEMINEN

3.1 Varhaiskehitys

Alle 3-vuotias lapsi kehittyy nopeammin kuin milloinkaan myöhemmin elämässään. Lapsen varhaiskasvua pitää tukea mahdollisimman hyvin, sillä esimerkiksi oppimisvaikeuksien ennusmerkkejä voidaan havaita jo ensimmäisen elinvuoden aikana. Pienen lapsen kasvun tukemisen kulmakiviä ovat kiinteä, pieni lapsiryhmä ja pysyvät ihmissuhteet, riittävän suuret tilat ja virikkeellisyys sekä lapsen oman päivärytmin sujuvuus. (Lastentarhanopettajaliitto i.a.b.)

Alle kolmivuotiaiden kehityksessä kaikki sen osa-alueet kietoutuvat tiiviisti yhteen. Kun lapsi oppii kävelemään, puhumaan, leikkimään ja käsittelemään esineitä tarkoituksenmukaisesti, hänen ajattelunsa, havainnointikykynsä ja käyttäytymisensä säätely kehittyvät samalla. Ensimmäisenä vuotena kehitystä hallitsee tunnevuorovaikutus vanhempien ja hoivaavien aikuisten kanssa. Tänä aikana syntyy kiintymys ja perusluottamus läheisiin ihmisiin. Liikkeet ja esinehavainnointi kehittyvät voimakkaasti ja puheen kehittymisen valmistavat vaiheet osuvat samaan kohtaan. Perusedellytyksenä psyykkiselle kehitykselle on vuorovaikutus aikuisten kanssa ja vaikutelmien monipuolisuus, sillä pienet alkavat jäljitellä aikuista jo hyvin varhain. (Siren-Tiusanen 2002, 16.)

Kielen ymmärtäminen alkaa jo ensimmäisen ikävuoden loppupuolella, minkä jälkeen lapsi alkaa tuottaa kommunikatiivisia eleitä ja lopulta kieltä. Alle kaksivuotiaat ymmärtävät kielellisiä ilmaisuja paljon enemmän kuin mitä he pystyvät itse tuottamaan. Lapsen tapa tulkita sanoja on yhteydessä hänen hallitsemaansa sanastoon, hänen tietoihinsa ympäröivästä maailmasta ja kognitiivisiin taitoihinsa. Toisen ikävuoden aikana lapsi alkaa ymmärtää kielen sosiaalisen luonteen ja hän oivaltaa sanojen olevan yhteisöllisesti sovittuja erilaisten kohteiden ja tapahtumien nimiä. (Lyytinen 2003, 54–55.)

Toisen ikävuoden aikaan psyykkisen kehityksen perustan muodostavat esinetoiminnot ja puheen oppiminen. Lapsi oppii ymmärtämään ja käyttämään puhetta niin, että siitä tulee merkittävin tekijä hänen vuorovaikutuksessaan ympäristön kanssa. Kolmannen ikävuoden aikana pienen lapsen suhde ympäristöönsä muuttuu yhä merkittävästi. Lapsi

ymmärtää, että hänen mahdollisuutensa ovat laajentuneet ja hän alkaa tajuta oman mi-
nänsä itsenäiseksi olennoiksi, jolla on omia odotuksia ja toiveita. Tässä vaiheessa lapsi
oivaltaa, että hänen toiveensa voivat olla ristiriidassa aikuisten mielipiteiden kanssa.
Tätä vaihetta kutsutaan itsenäisyyspyrkimykseksi, mutta samalla haluksi olla aikuisten-
kaltainen. Suunnilleen kahden ja puolen vuoden ikäisellä lapsella ilmenevät ensimmäi-
set merkit uhmaikästä. Pyrkimys jäljitellä aikuisia luo hyvät edellytykset kuvitteluleikeil-
le ja mielikuvituksen kehitykselle. (Siren-Tiusanen 2002, 16.)

Varhaisimmat kokemukset muuttuvat ajan myötä automaattisiksi toiminnoiksi ja tunne-
peräisiksi uskomuksiksi. Kaikkien imettäväisten varhaiskehitykseen yleisesti liittyviä
asioita ovat esimerkiksi leikkiminen, liikunta, uteliaisuus, puuhailu ja hellyyden osoi-
tukset. Tekemiseen liittyvä ilo ja vapaaehtoisuus ovat merkkejä siitä, että toiminta on
aivoja kehittävä. Luonnonmukaisten toimintojen harjoittelu kehittää etenkin havainto-
ja liiketoimintoja, ja ne ovat kaikkien muiden kykyjen välttämätön alarakenne. (Tiusa-
nen-Siren 2002, 17.)

Kolmen ensimmäisen ikävuoden aikana lapselle kehittyy tunne minuudestaan, yksilöllii-
syydestään ja ainutkertaisuudestaan. Lapselle kehittyy perusajatus siitä, miten ihmiset
toimivat keskenään ja kuinka hän voi itse säädellä mielialojaan ja kontrolloida käytös-
tään. Näiden taitojen oppiminen vaatii läheistä vuorovaikutusta sensitiivisten ja lapselle
emotionaalisesti tärkeiden aikuisten kanssa. (Keltikangas-Järvinen, 2012, 21.)

3.2 Varhainen vuorovaikutus ja sen tukeminen monikulttuurisessa ryhmässä

Laadukas kasvu- ja oppimisympäristö mahdollistaa alle kolmivuotiaan ihmiseksi kasvua
ja kehitystä edistävän toiminnan. Pienten lasten päivähoidon olennaisimpana laatua il-
mentävä seikkana on nähty aikuisten ja lasten vuorovaikutuksen laatu. Laadukkaan vuo-
rovaikutuksen perusedellytyksenä on aito kiinnostus ja rakkaus lapsiin, sekä lapsen ke-
hitykseen ja kasvatukseen liittyvä osaaminen. (Karila 2002, 284.)

Pienen lapsen ja aikuisen välinen suhde on vahvasti tunteisiin kiinnittyvä suhde. Aikui-
sen tulee olla hyvin herkkä sille, millaisen signaalin lapsi antaa tuon suhteen käynnistä-
miselle. On tärkeää, että aikuinen tunnistaa lapsen tunnetilan ja eläytyy sekä mukauttaa

vuorovaikutuksensa siihen. Lapsi tarvitsee perustunteilleen, kuten ilolle, surulle ja pelolle vastakaikua, tunnistamista ja hyväksymisen. Lapsen ja aikuisen välisen suhteen käynnistäjänä hymy on erityisen tärkeä, sillä hymyn viesti on lapselle vahva ja selvästi tulkittava. (Munter 2002, 52–53.)

Lapsen elämässä kannattelevia asioita ovat muun muassa turvalliset aikuiset, joiden kohtaamisissa toteutuu jatkuvuus. Ne ovat usein vaatimattomia vuorovaikutustilanteita, joissa aikuisella on tietoisuus siitä, että hän on lapsen kasvua varten. Tämä luo turvallisuudentunteen lapselle. Kohtaamiset kasvatustilanteissa voivat olla hyvinkin moninaisia. Joskus tarvitaan rauhallista ohjausta, joka haastaa kasvattajan kärsivällisyyteen. Joskus puolestaan tarvitaan tiukkaa rajojen asettamista ja määrätietoista kieltoa. Kasvattaja tarvitsee voimavaroja tunteiden käsittelyssä ja toivon luomisessa, jotta lapsen vahvistava kohtaaminen voi onnistua. (Mattila, 2011, 23, 26.)

Lapselle leikki on luontainen tapa toimia. Kaikissa kulttuureissa leikillä ei ole samantasaista asemaa kuin Suomessa. Aikuisen onkin tärkeää tukea lapsen kiinnostusta leikkiin esimerkiksi näyttämällä, mitä lelulla voi tehdä. Kun yhteistä puhetta ei vielä ole, aikuinen voi elävöittää leikkiä käyttämällä apuna kehonkieltä. Lapsen saatavilla tulisi olla sekä suomalaista kulttuuria että lapsen kotikulttuuria edustavia leluja. Kirjojen valinnassa tulisi huomioida muun muassa lapsen kielellinen taso. Yhteisen kielen puuttumisen takia lapselle on haastavaa virittäytyä tarkastelemaan kirjaa pelkän puheen varassa. (Tenkte i.a., 7.)

Lapsella ja työntekijällä ei välttämättä ole vielä yhteistä puhetta, joten erityistä huomiota tulisi kiinnittää muihin kommunikaation muotoihin. Sanaton viestintä on tässä vaiheessa todella tärkeää. Äänensävy, elekieli ja läheisyys tukevat kontaktia lapseen. Kielen kehityksen kannalta työntekijän tulee havainnoida lapsen kiinnostuksen kohteita hänen leikkiessään. Tukeakseen lapsen kielellistä kehitystä työntekijän tulisi sanoittaa leikin tapahtumia sekä kiinnittää huomiota siihen, millaisia lauseita käyttää. Sanojen ääntämiseen tulisi kiinnittää huomiota ja toistaa sanoja mahdollisimman paljon. Kun lapsi yrittää tapailia sanaa, työntekijän olisi tärkeää ihailia lasta. Suomea äidinkielenään puhuvan työntekijän tulisi kommunikoida lapsen kanssa suomeksi. (Tenkte i.a., 8.)

3.3 Monikulttuurisen lapsiryhmän ohjaaminen

Kerhotoiminnan tavoitteena on järjestää 1–3-vuotialle monikielisille ja -kulttuurisille lapsille tavoitteellista tukea ja toimintaa. Lapsiparkki rinnastetaan kerhotoimintaan. Toiminnan tulee vastata lapsen yksilöllisiin tarpeisiin ja olla ikätasoista. Tärkeää on myös huomioida monikulttuurinen tausta ja kehitystaso. Tarkoitus on myös tukea lapsen kielen kehitystä sekä hänen kieli- ja kulttuuri-identiteettiä. Lapselle on tärkeää tarjota myönteisiä kokemuksia ryhmätoiminnasta, koska monille lapsille kerhoon tulo voi olla ensimmäinen kokemus ryhmässä olemisesta ja ensimmäinen ero vanhemmista. (Tenkte i.a., 1–2.)

Lapsiparkin toiminta hyödyttää sekä maahanmuuttajataustaista vanhempaa että hänen lastaan. Lapsia kotona hoitavien maahanmuuttajien ryhmä pääkaupunkiseudulla on niin suuri, että opetuksen järjestäminen kaikille halukkaille vaatisi paljon resursseja. Yhteiskunnalle kannattavaa olisi tarjota myös kielikoulutusta myös korkeasti koulutetuille ja suomea jo jonkin verran osaaville kotona oleville vanhemmille, sillä he voivat mahdollisesti työllistyä heti kotihoidontuen lakkautumisen jälkeen. Koulutusta saanut vanhempi myös välittää lapselleen myönteistä asennetta koulutusta kohtaan. Vanhempien työllisyys lisää taloudellista ja sosiaalista tasa-arvoa ja siten lasten hyvinvointia. (Jyväskylän yliopisto 2013, 2017–218.)

Tyypillistä kerhotoiminnalle on kerhojen lyhytkestoisuus ja se, että niitä on vain muutamana kerran viikossa (Tenkte i.a., 1). Päivittäinen hoitoaika on vain pari tuntia, joten päivähoitolaki ei määrää hoitajatarvetta, mutta antaa suuntaviivat lasten hyvälle hoidolle (Jyväskylän yliopisto 2005, 211). Aikaa on niukasti, joten henkilökunnan on tarkkaan pohdittava, millaista toiminnan tulisi olla, jotta se olisi mahdollisimman laadukasta pienille lapsille. Parhaimmiksi toimintatavoiksi kerhoihin on koettu leikki ja aikuisen osallistuminen siihen. Lapsen yksilöllinen huomiointi on keskeisessä osassa vuorovaikutussuhteen luomisessa; leikit ja leikinomaiset toimintatavat soveltuvat tähän parhaiten. Toiminnan suunnittelussa tärkeää on lapsen tarpeiden huomioiminen ja hetkeen tarttuminen. Kun käytössä oleva materiaali on eri sisältöalueista, lapsi oppii suomen kieltä luonnollisesti leikin kautta. (Tenkte i.a., 1.)

Kerhojen ohjaajilta vaaditaan herkkyyttä ja kulttuurisensitiivisyyttä toimintaa suunniteltaessa. Toimintakauden alussa tulisi painottaa perushoitoa, vuorovaikutuksellista leikkiä sekä turvallisen luottamussuhteen syntymistä ohjaajan ja lapsen välille. Kerhoon tullessa moni lapsi voi tarvita aikuisen syliä ja lohdutusta. Ohjattuja tuokioita voi sisällyttää toimintaan vähitellen, mutta toiminnan alussa on hyvä varata riittävästi aikaa lapsen yksilölliseen huomiointiin. Toiminnan struktuurin olisi hyvä olla väljä, tosin toistuvuus voi auttaa vanhempia lapsia ennakoimaan aikaa ja luo turvallisuuden tunteen. Toiminta voi päättyä esimerkiksi lelujen poiskeräämiseen, josta kannattaa tehdä mahdollisimman leikinomaista. (Tenkte i.a., 4.)

Suomenkielinen kerhotoiminta tukee lasta myös silloin, kun hän aloittaa päivähoidon. Lapsi on jo tottunut suomea puhuviin hoitajiin ja oppinut olemaan ryhmässä toisten lasten kanssa. Maahanmuuttajakurssien oheen järjestetty lastenhoito on myös erinomainen mahdollisuus lasten kotoutumiseen, minkä takia on tärkeää, että lapsille järjestetään tavoitteellista ja yksilöllisiin tarpeisiin pohjautuvaa toimintaa. (Jyväskylän yliopisto 2005, 212.)

Lapsen on tärkeä tuntea olonsa turvalliseksi ja arvostetuksi, joten kerhoympäristön tulisi olla sekä fyysisesti että psyykkisesti turvallinen. Pienelle lapselle ero vanhemmista tuottaa stressiä, joten olisi tärkeää, että lasta hoitaisivat samat työntekijät, jotta turvallinen kiintymyssuhde voisi olla mahdollinen. Erityisesti toimintakauden alussa tulisi painottaa lapsen rauhoitteluun. Lasta voi rauhoittaa tietyllä äänenpainolla ja pitämällä sylissä. Lapsen turvallisuuden tunnetta voi myös lisätä esimerkiksi tutti tai kotoa tuotu lelu. Omissa rattaissa oleminen voi myös rauhoittaa lasta. Oman äidinkielen kuuleminen voi tyynnyttää etenkin pientä lasta, joten lapsen äidinkieltä puhuvat työntekijät voivat lisätä turvallisuuden tunnetta. Työntekijän tulisi myös huomioida, että eri kulttuureissa on erilaisia tapoja rauhoitella lasta. (Tenkte i.a., 5-6.) Myös oman maan kielisten laulujen kuunteleminen tai piirrettyjen katsominen voivat rauhoittaa lasta.

3.4 Musiikki ja taidekasvatus

Pienten lasten kanssa musiikki ja lorut ovat toimivia. Musiikkiin voi myös yhdistää erilaisia liikkeitä, jolloin myös lapsen motoriikka vahvistuu. Perinteiset lastenlaulut ovat

lasten keskuudessa suosittuja, pienemmille kannattaa valita mahdollisimman helppoja lauluja. (Johanna Heikkinen, henkilökohtainen tiedonanto 17.6.2015) Monet musiikki-pedagogit ovat korostaneet varhaisiän merkitystä lapsen musiikilliselle kehitykselle. Kodilla ja päiväkodilla on suuri rooli myös musiikkikasvatuksessa. Ruokonen (2011, 122) nostaa esille Kodály'n musiikkikasvatusfilosofian, jonka mukaan jokaiselle lapsella tulee olla oikeus saada ikä- ja kehitystasolleen sopivaa musiikkikasvatusta. Musiikin avulla lapsi oppii myös kieltä. Musiikki on kieli, jota kaikki voivat ymmärtää. Sen avulla luodaan erilaisia elämyksiä, tunnetiloja ja yksilöllisiä kokemuksia. Muiden kanssa jaetut musiikkikokemukset ovat itsessään merkittävä sosiaalinen kokemus. (Halme & Vatja 2011, 33.)

Lapsen kokonaisvaltaisella toiminnalla, kuten leikkimisellä ja liikkumisella on keskeinen merkitys lapsen musiikillisen ilmaisun ja kokemusmaailman rikastuttamiselle. Kokonaisvaltaisista musiikillisista kokemuksista lapsille syntyy muun muassa harmonian, kauneuden, melodian, rytmin ja jännityksen aistimuksia, tuntemuksia ja ilmaisuja. Lapsen asennoituminen, arvostukset ja näkemyksen alkavat hahmottua. Pienen lapsen musiikillinen oppiminen on monimuotoinen ja merkityksellinen prosessi. (Ruokonen 2011, 123.)

Ruokonen (2011, 123) viittaa teoksessaan *Custoderoon*, jonka mukaan omaan musiikilliseen ilmaisuun parhaiten aktivoivat vapaamuotoiset, luonnolliset musiikkitilanteet. Varhaisten musiikillisten oppimiskokemusten tulisi syntyä tilanteissa, joissa lapsi ei koe suoriutumispaineita. Musiikin tulisi liittyä osaksi leikinomaisia kokemuksia aikuisen lapsilähtöisessä ohjauksessa. Leikkiin liittyvä ilmaisu ja musiikillinen kokemus voivat parhaimmillaan johtaa lapselle mielihyvää tuottavaan virtaavaan flow-kokemukseen.

Hargreaves ja Galton ovat muodostaneet lapsen taiteellista kehitystä kuvaavan mallin, johon sisältyy viisi kehitysvaihetta. Ensimmäisessä sensomotorisessa vaiheessa 0–2-vuotiaan lapsen fyysiset taidot koordinoituvat. Fyysiset liikkeet ovat alussa yhteydessä esimerkiksi äänileikkeihin, jokelteluun ja muuhun musiikilliseen toimintaan, mutta koordinoituvat vähitellen tarkoituksellisiksi liikkeiksi ja rytmeiksi. Kuviopohjaisen vaiheen (18 kk–5 v) aikana lapsi oppii muuttamaan jokelluksensa tunnistettaviksi lauluiksi. Lapsi kehittää omia spontaaneja jokelluslaulujaan, jotka sisältävät ympäristön elementtejä ja osia opituista lauluista. Kuviopohjaisen vaiheen loppupuolella useimmat

lapset hallitsevat tarkan säveltason, jonka aikana kehittyy lapsen laulamisen kyky. (Ruokonen 2011, 123–124.)

Vauvaiässä musiikkikasvatus tapahtuu luonnollisimmin äidin kehon kokonaisvaltaisen kokemisen kautta. Kun äiti tanssii vauva sylissään, musiikin rytmi, dynamiikka, tempo ja kaarrokset koetaan yhteisesti. Näin lapsi oppii äitinsä kehon kautta musiikillisia tapahtumia ja musiikin kehollista tulkintaa. Musiikin avulla oman äidinkielen tavujen ja äänteiden erottelu kehittyä, joten laulu on luonnollinen tapa kommunikoida. Musiikki ja laulaminen ovat mitä parhaita puheopetusta lapselle. Pienten lasten laulut sisältävät puheen kehityksen ja hahmottamisen kannalta olennaisimmat piirteet. (Ruokonen 2011, 125.)

Ruokonen (2011, 126–128) nostaa esille Fredriksonin ajatuksen, jonka mukaan leikki on lapselle keskeinen toimintatapa, joka luo luonnollisen oppimisympäristön myös musiikillisesti. Lapsi tutustuu ympäristöönsä kokonaisvaltaisesti ja moniaistisesti. Musiikillinen kehitys on osa lapsen sosiaalista kehitystä, jonka aikana lapsi oppii myös omalle kulttuurilleen ominaisia piirteitä. Lapsi oppii ympäristöönsä jäljittelemällä ja kokemaan sa konstruoimalla. Varhaisen musiikkikasvatuksen tavoitteena on tarjota lapsille musiikillisiä elämyksiä, valmiuksia ja taitoja sekä antaa virikkeitä jatkuvan musiikkiharrastuksen syntymiseen. Varhaisen musiikkikasvatus tukee lapsen itseilmaisun ja luovuuden kehittymistä. Tavoitteena on myös lapsen kaikkien kehitysalueiden tukeminen. Pienten lasten musiikkikasvatus on moniaistista ja kokonaisvaltaista toimintaa. Keskeistä musiikkikasvatuksen suunnittelussa on jokaisen oma pedagoginen vapaus ja musiikkikasvatustietämys, joka tekee musiikkikasvatuksesta sekä yksilöllisesti luovan että heterogeenisesti toteutuvan.

Lapsen taiteellinen toimijuus on luonteeltaan vaihtelevaa ja moninaista. Ennen kaikkea se on lapselle tuttu tapa ilmaista itseään ja tutkia maailmaa. Kasvatuksessa on mahdollista tiedostaa lapsen toimijuuden ja osallisuuden taiteellisia ja esteettisiä näkökulmia ja tukea niitä. Varhaiskasvatuksen näkökulmasta on tärkeää, ettei taidekasvatuksellisia tavoitteita määritellä ensisijaisesti aikuisten näkökulmista käsin. Erityisesti taiteeseen keskittyvää toimintaa tarvitaan, mikä tarkoittaa osallisuutta taiteesta ja kulttuuriperinnöstä sekä tekijänä että kokijana. Lasten taiteellista toimintaa tulee kohdella samalla

kunnioituksella kuin aikuistaiteilijoiden töitä. Lasten taide ansaitsee tulla nähdyksi ja kuulluksi. (Pääjoki 2011, 120.)

Tutkimuskirjallisuudessa taidetta on jatkuvasti verrattu leikkiin. Lasten taiteellisessa toiminnassa leikinkaltaista toimintaa on erityisesti sellainen toiminta, jossa ei tavoitella mitään tiettyä lopputulosta, vaan toiminnan ydin on itse tekemisessä. Taiteelliset materiaalit voivat toimia luovina leikin välineinä jopa leluja paremmin. Lapsen taiteellisen toimijuuden mahdollisuudet ovat yhteydessä siihen, millaisia välineitä hänellä on käytössään. Kirjoittajan mukaan lapsen lähiympäristö on usein melko yksipuolinen materiaalisesti. Sekä luonnonmateriaaleja että taiteessa käytettäviä materiaaleja hyödyntämällä taidekasvatuksessa on mahdollista antaa arjesta poikkeavia esteettisiä kokemuksia erilaisten materiaalien parissa. (Pääjoki 2011, 113–114.)

Taiteellisen toiminnan yksi keskeisimmistä tehtävistä lapselle on jakaa kokemuksia muiden kanssa ja ilmaista sisäistä maailmaansa. Kun lapselle antaa mahdollisuuden ilmaista itseään taiteen keinoin ja aikuinen ottaa nämä ilmaisut vastaan, syntyy lapsen määrittämää vuorovaikutusta. Piirtäminen, ääntely ja koko keho astuvat tällöin puheilmiasun rinnalle. Aikuisen rooli on kuunnella ja katsella avoimesti sekä olla läsnä tilanteessa. Aikuinen pääsee tällöin osalliseksi lapsen ajatusmaailmasta. Taidekasvatuksen ja vuorovaikutuksen näkökulmista vapaa ilmaisu luo antaa tilaa muulle taiteelliselle toiminnalle antamalla lapselle kokemuksen luovasta toimijuudesta. (Ruokonen 2011, 112.)

4 TYÖN LÄHTÖKOHDAT

4.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Opinnäytetyöni on produktio, jossa tuotin ohjeistuksen yhteistyössä Familia ry:n kanssa lapsiparkin työntekijöille. Ohjeistuksen tarkoituksena oli antaa heille toimintamalleja tavoitteellisen toiminnan järjestämiseen 1-3-vuotiaiden lapsiryhmässä.

Tutkimuksellinen selvitys kuuluu toiminnallisissa opinnäytetöissä idean tai tuotteen toimitustapaan. Toteutustapa tarkoittaa sekä keinoja, joilla materiaali hankitaan, että keinoja, joilla esimerkiksi oppaan tai ohjeistuksen valmistus toteutetaan. Yleisin syy käyttää selvitystä toiminnallisissa opinnäytetöissä on, että halutaan toteuttaa tapahtuma tai tuote kohderyhmälähtöisesti. (Airaksinen & Vilka 2004, 56–57.) Tästä syystä joutuin haastattelin ohjeistustani varten maahanmuuttajaiteja, jotta pystyin suunnittelemaan toimintaa myös heidän toiveensa huomioiden.

Toiminnallisissa opinnäytetöissä tutkimuskäytäntöjä käytetään hieman väljemmässä merkityksessä kuin tutkimuksellisissa opinnäytetöissä. Tutkimusta käsitellään lähinnä selvityksen tekemisenä ja selvitystä ennen kaikkea yhtenä tiedonhankinnan apuvälineenä. Toiminnallisissa opinnäytetöissä saadun tiedon laatu pyritään turvaamaan käyttämällä valmiita tutkimuskäytäntöjä perustasolla. Se tarkoittaa sitä, että määrällisessä tutkimusmenetelmässä hyödynnetään aineiston keräämisen keinoja esimerkiksi postikyselyä. Laadullisessa tutkimusmenetelmässä aineiston keräämisen keinoina puolestaan käytetään lomake- tai teemahaastattelua yksilölle tai ryhmille. Tutkimusaineisto kerätään esimerkiksi puhelimitse tai paikalla. Analyysi voidaan toteuttaa teemoittelulla tai tyypittelyllä. Tietoa voi myös hankkia konsultaationa haastatteleamalla asiantuntijoita. Tällä tavoin saatua tietoa voi käyttää muun muassa päättelyn tukena sekä tuomaan teoreettista syvyyttä opinnäytetyössä käytyyn keskusteluun. (Airaksinen & Vilka 2004, 56–58.) Haastattelin työtäni varten myös lastentarhanopettajia, koska halusin saada ammatillista ulottuvuutta tekemääni ohjeistukseen. Heillä on sekä teoreettista tietoa mutta ennen kaikkea myös käytännön kokemuksia monikulttuurisuudesta ja taitoa tavoitteellisen toiminnan suunnittelusta.

Kehittäminen usein nähdään konkreettisenä toimintana, jolla pyritään saavuttamaan jonkin selkeästi määritelty tavoite. Projektitoiminta etenee systemaattisena prosessina, jonka onnistumista voidaan arvioida sen mukaan, kuinka hyvin prosessin alussa määritelty tavoite saavutetaan. Kehittämistoiminnan kohde, laajuus, organisointitapa sekä lähtökohta voivat vaihdella huomattavasti. Kehittämisellä voidaan pyrkiä joko toimintatavan tai toimintarakenteen kehittämiseen. Toimintatapaa koskeva kehittäminen voi suuntautua pelkästään yhden työntekijän työskentelyn kehittämiseen, mutta sillä voidaan myös tarkoittaa laaja-alaista koko organisaation yhteisen toimintatavan selkeyttämistä. Kehittämisellä voidaan tarkoittaa myös rakenteellisia uudistuksia, jolloin voidaan esimerkiksi yhdistää eri organisaatioita tai luoda kokonaan uusia. (Toikko & Rantanen 2009, 14.)

Kehittämisellä tarkoitetaan usein hankeperusteista toimintaa. Sillä on tietty ajallinen jatkumo, sille asetetaan tavoitteet, määritellään toimintatavat ja varmistetaan arviointi-asetelma. Kehittämisellä voidaan toisaalta tarkoittaa myös organisaation jatkuvaa toimintaa. Jos kehittäminen on osa organisaation perustoimintaa, niin se usein rytmitetään tiettyihin jaksoihin. Kehittäminen tähtää aina muutokseen, sillä tavoitellaan jotakin parempaa tai tehokkaampaa kuin aikaisemmat toimintatavat- ja rakenteet. Lähtökohtana voivat olla nykyisen tilanteen tai toiminnan ongelmat tai toisaalta näky jostain uudesta. Tavoitteellisuuteen sisältyy ajatus muutoksesta, jota voisi luonnehtia erilaistumiseksi. Muutoksen suunta on kohti tulevaa, jolloin asiantilat voivat muuttua määrällisesti, laadullisesti tai rakenteellisesti. (Toikko & Rantanen 2009, 15–16.)

4.2 Kehittämishankkeen tarkoitus ja tavoitteet

Kehittämishankkeen tarkoitus oli tuottaa työntekijöille ohjeistus 1–3-vuotiaiden ryhmän ohjaamisesta lapsiparkissa. Jokainen lapsiparkin työntekijä sai luettavakseen ohjeistuksen siitä, miten pienten lasten perushoidon lisäksi voidaan toteuttaa myös lapsen kehityksen kannalta tavoitteellisempaa toimintaa. Produktion tavoitteet nousivat teoriasta, äitien näkemyksistä sekä ammattilaisten haastatteluista. Haastattelut olivat osa kokonaisuutta, kehittämishankkeen prosessia. Toinen haastateltavista varhaiskasvatuksen ammattilaisista halusi pysyä nimettömänä, joten työssäni viittaan häneen nimellä lastentarhanopettaja 1.

Ohjeistuksen tavoite oli antaa lapsiparkin työntekijöille käytännönläheisiä ja selkeitä toimintamalleja lapsiryhmän ohjaamiseen. Sisäistämällä ohjeistuksen toimintamalleja sekä työntekijät että harjoittelijat voivat saada ammatillista otetta lasten ohjaamiseen ryhmässä. Ohjeistuksen tavoitteena oli myös antaa työntekijöille ideoita ja välineitä musiikillisen toiminnan toteuttamiseen pienten lasten kanssa. Ohjeistuksessa korostui erityisesti laulujen kuuntelemisen ja soittamisen tärkeys.

Familia ry:ssä nähtiin tärkeäksi, että perehdytyskansioon laadittaisiin konkreettinen organisaatioon jäävä ohjeistus, koska työntekijät vaihtuvat melko usein. Kielelliset haasteet ja kulttuurilliset eroavaisuudet työntekijöiden välillä voivat johtaa siihen, että ohjeistuksen antamien toimintamallien eteenpäin siirtäminen ei muutoin onnistu.

Oma pedagoginen tavoitteeni oli oppia tukemaan 1–3-vuotiaan lapsen kehitystä. Halusin saada toimintaan osallistumisen kautta kokemusta siitä, miten musiikki- ja taidekasvatusta voisi toteuttaa hieman rajatuimmista puitteista. Koin tärkeäksi myös ymmärtää, miten monikulttuurista lasta voidaan tukea varhaiskasvatuksessa.

4.3 Toimintaympäristö ja kohderyhmä

Familia ry on vuonna 1988 perustettu kansalaisjärjestö, jonka toiminta on uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumatonta. Järjestön tarkoitus on koota yhteen eri maahanmuuttaja-, kulttuuri- ja kieliryhmiä sekä monikulttuurisuudesta kiinnostuneita syntyperäisiä suomalaisia. Järjestön päämääränä on muun muassa edistää yhdenvertaisuutta sekä ennaltaehkäistä rasismia ja syrjäytymistä. Toiminnassa pyritään myös tukemaan maahanmuuttajien omaa kieltä ja kulttuuria ja edistämään heidän kotoutumistaan Suomeen. Toiminnan suurimmat tukijat ovat Raha-automaattiyhdistys ja Helsingin kaupunki. (Familia Club ry i.a.b.)

Järjestön tavoitteena on edistää ihmisten kaksisuuntaista kotoutumista kansainvälistyvään ja monimuotoistuvaan Suomeen. Vuoden 2018 visio on, että yhdistys olisi vahva kahden kulttuurin perheiden toiminnan organisoija ja asiantuntija sekä maahan muuttaneiden kotoutumista tukevan työn toimija. Familia ry:n toimintaa ohjaavat arvot ovat

yhdenvertaisuus, luotettavuus, osallisuus ja tavoitteellisuus. Toiminta perustuu muun muassa maahan muuttaneiden ja kahden kulttuurin perheiden arjen haasteiden tuntemukseen. Familia ry:ssä arvostetaan vapaaehtoistoimintaa ja kansalaisvaikuttamista sekä toiminnan tuloksia seurataan ja arvioidaan jatkuvasti. (Familia Club ry, Syyskokous 2014.)

Familia ry:n rauhallisesti etenevät suomen kielen kurssit ja muut suomen kielen ryhmät keskittyvät puhumiseen ja arkipäivän asioihin. Kurssit on suunnattu erityisesti vasta Suomeen muuttaneille työelämän ulkopuolella oleville, ikääntyville ja pienten lasten kotivanhemmille. Kurssit ovat maksuttomia, mutta vaativat osallistujalta jäsenyyttä. (Familia Club ry i.a.c.) Lindinger ja Nuermaimaiti (2012) ovat opinnäytetyössään selvittäneet Familia ry:n jäsenien kokemuksia matalan kynnyksen suomen kielen opetuksesta. Tutkimuksessa kävi ilmi, että kurseja pidettiin hyvinä ja suomen kieltä pidettiin tärkeänä arkipäivän sujumisessa. Familia ry:n suomen kielen kurssit ovat myös mukana Finnishcourses-palvelussa ja intensiivikurssi TE-hallinnon Koulutusportti-palvelussa. (Familia Club ry, 2013, Vuosikertomus.)

Opinnäytetyöni kohderyhmänä olivat Familia ry:n kielikursseille osallistuvien vanhempien pienet lapset, jotka osallistuivat lapsiparkkiin. Lasten vanhemmat tulevat erilaisista maista ja kulttuureista sekä edustavat erilaisia uskontokuntia. He osallistuivat suomen kielen kursseille, joita ovat ”Suomea kotivanhemmille”, ”Alkeiskurssi” ja ”Alkeisjatko”. Lapsiparkkiin osallistuneet lapset olivat iältään yhdestä kolmeen vuotta, mutta toiminnassa on ollut mukana myös alle vuoden ikäisiä. Kohderyhmän erityispiirteitä olivat siis nuori ikä ja monikulttuurinen tausta.

Familia ry:n lapsiparkki on tarkoitettu ainoastaan järjestön suomenkursseille osallistuvien vanhempien lapsille. Hoitoon osallistuminen edellyttää jäsenyyttä ja ennakkoilmoittautumista kurssille ilmoittautumisen yhteydessä. Ryhmä on pieni, ja ohjaaja puhuu lapsille joko suomea tai englantia. Lapsiparkki järjestetään yhdelle ryhmälle maanantaisin ja keskiviikkoisin sekä toiselle ryhmälle tiistaisin ja torstaisin. (Familia club ry i.a.a.) Lapsiparkin työntekijöiltä eli ohjaajilta ei vaadita esimerkiksi lastenhoitajan pätevyyttä, koska resurssit eivät siihen riitä. Vaikka vanhemmilta kyselisi lapsiparkin toiminnalle kehittämisideoita, heille tulisi kuitenkin korostaa sitä, että toimintaa pystytään

toteuttamaan vain tiettyjen edellytysten puitteissa. (Tarja Monto, henkilökohtainen tiedonanto 24.2.2015)

Lastenhoidon aikana lapselle ei anneta ruokaa eikä vaippaa vaihdeta lasten turvallisuuden vuoksi. Jos esimerkiksi lapsiparkissa on kaksi työntekijää ja neljä lasta, lapsi voi laittaa jotain suuhunsa sillä välin, kun käydään lämmittämässä ruokaa tai vaihtamassa vaippa. Aikaisemmin oli käytäntö, että vaipat vaihdetaan ja ruokaa annetaan tarvittaessa. Kun käytäntö oli tämä, vanhemmat eivät ennen kotoa lähtöään välttämättä antaneet ruokaa tai vaihtaneet vaippoja, minkä vuoksi lapset itkivät paljon jäädessään hoitoon. (Nancy Hursti, henkilökohtainen tiedonanto 5.5.2015)

Ollessani harjoittelussa Familia ry:ssä vuoden 2014 syksyllä olin mukana lapsiparkin toiminnassa joka viikko. Lapsiparkin toiminnassa panostettiin ensiksi lapsen rauhoittelua, jos lapsi oli itkuinen. Lapsille tarjottiin erilaisia leluja ja aikuiset usein leikkivät lasten kanssa. Lapsia yritettiin viihdyttää ja rauhoitella myös musiikin ja tietokoneelta näytettävien piirrettyjen avulla. Joskus lapsille luettiin myös kirjoja ja annettiin piirustusvälineitä. Osa lapsista oli alle vuoden ikäisiä, joten perushoito korostui heidän kohdallaan. Heidän annettiin nukkua omissa vaunuissaan ja herättyään heidät laitettiin esimerkiksi keinumaan babysitteriin. Toiminnan päättyessä osa äideistä jäi syöttämään lapsensa ja vaihtamaan kuulumiset työntekijöiden kanssa.

4.4 Aikaisempia opinnäytetöitä

Familia ry:n kaltaisesta kielikurssien oheen järjestetystä lastenhoidosta eli lapsiparkista ei ole vielä tehty varsinaisia tutkimuksia. Kemel (2011) on opinnäytetyössään selvittänyt, miten Chili, tieto ja sosiaalinen integraatio työ- ja oppimisnäkyjen mahdollistajana ESR 2009–2011 -hankkeeseen osallistuneet naiset ovat kokeneet hankkeen järjestämisen lastenhoidon. Kemelin laadullisessa tutkimuksessa selvisi, että maahanmuuttajaäidit pitivät hankkeen aikaista lastenhoitoa tarpeellisena ja kasvatuskumppanuus koettiin haasteelliseksi yhteisen kielen puuttuessa.

Myös oman kulttuurin ja uskonnon merkitystä pidettiin tärkeänä. Toisin kuin Familia ry:ssä, Chili-hankkeessa lastenhoito oli ammatillista ja tavoitteellista toimintaa. Siellä työntekijät olivat ammatiltaan lastenhoitajia, ja he puhuvat lapsille pelkästään suomea. Toiminnan tavoite oli osittain sama kuin ohjeistuksessani eli helpottaa suomalaisen päivähoitoon menemistä. Järjestetyn lastenhoidon erona on myös se, että Chili-hankkeessa lastenhoitoa järjestettiin kolme tuntia päivässä yhden kalenterivuoden verran. Koska toiminta on pidempiaikaista kuin Familiassa, on varmasti perusteltuakin, että toiminta on silloin tavoitteellisempaa.

Puroila (2011) on opinnäytetyössään kartoittanut maahanmuuttajaäitien kokemuksia lapsitoiminnasta. Hän on toteuttanut laadullisen tutkimuksen, jossa hän on selvittänyt, miten maahanmuuttajaäidit ovat kokeneet varhaiskasvatuskerhon tukeneen heidän kotoutumistaan ja millaisia ovat maahanmuuttajaäitien kotoutumisen haasteet. Tutkimustuloksena selvisi, että varhaiskasvatuskerholla on maahanmuuttajaäitejä ja -lapsia tukeva ja edistävä vaikutus. Familia ry:n lapsiparkin toiminta ei ole avointa varhaiskasvatus toimintaa, mutta toimintaa voidaan kuitenkin pyrkiä kehittämään tavoitteellisemmaksi, vaikka lähtökohdat ovatkin hieman erilaiset.

Martikainen (2015) on selvittänyt opinnäytetyössään, millä tavoin lyhytkestoisessa hoidossa voitaisiin tukea lasten vuorovaikutusta ja sosiaalisten taitojen kehittymistä. Laadullisessa tutkimuksessa kysely tehtiin sosionomiopiskelijoille. Selvitystyö oli nähty tarpeelliseksi, koska yhteistyötaholla Soteekissa ei ollut selkeää ohjeistusta toiminnan suunnitteluun. Soteekki on Satakunnan ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan palvelukeskus, joka tarjoaa hyvinvointipalveluja opiskelijatyönä opettajan ohjauksessa (Satakunnan ammattikorkeakoulu 2014). Tehdyn ohjeistuksen pohjalta sosiaali- ja terveysalan opiskelijat pystyvät huomioimaan hoitopäivän suunnittelussa lasten ikäkausittaisen sosiaalisen kehityksen erot sekä sisällyttämään siihen vuorovaikutusta lisäävää ja sosiaalisia taitoja kehittävää toimintaa.

Kyselyn vastauksista nousi esille ajatus lapsiparkkitoiminnan tavoitteelliseksi tekemisestä, mikä on myös oman ohjeistukseni tavoite. Martikaisen tekemään kyselyyn vastanneet olivat sitä mieltä, että vuorovaikutuksellisia perustaitoja lapsiparkissa voidaan kehittää muun muassa lapsen kanssa juttelemalla, monipuolista toimintaa järjestämällä

sekä satujen ja lorujen avulla. Samoja asioita olen tuonut esille myös omassa ohjeistuksessa.

5 OPINNÄYTETYÖN PROSESSIN KUVAUS

5.1 Produktion suunnittelu

Aluksi tarkoitukseni oli tehdä opinnäytetyöstä laadullinen tutkimus, mutta keskustelimme opettajien kanssa siitä, että työyhteisö hyötyisi enemmän kehittämispainotteisesta opinnäytetyöstä. Työyhteisön toimeksiantajan edustajan kanssa kävimme aiheita yhdessä läpi ennen opinnäytetyösuunnitelman aloittamista. Tutkimuslupaa ei tarvittu. Toimeksiantajan edustajalle sopi muutos siitä, että opinnäytetyöstä tulee laadullisen sijaan kehittämispainotteinen.

Otin suunnittelussa huomioon sen, että toimintaa voidaan toteuttaa vain tiettyjen edellytysten puitteissa. Toiminnan suunnittelussa huomioin myös sen, että lapsiparkin työntekijät eivät välttämättä ole varhaiskasvattajia ja että he useimmiten ovat maahanmuuttajataustaisia. Sen vuoksi pyrin tekemään ohjeistuksesta mahdollisimman selkeän ja helposti ymmärrettävän.

Lapsiparkin toiminnassa halusin painottaa lapsen mahdollisuutta tehdä ja kokea käsillä. Piirtäminen, maalaaminen, askartelu ja esimerkiksi muovailuvahalla puuhailu oli hyvä sisällyttää toimintaan. Valitsin nämä aktiviteetit ohjeistukseen, sillä olen työskennellyt lastenhoitajana alle 3-vuotiaiden ryhmässä ja kokenut, että kyseiset aktiviteetit toimivat myös pienten kanssa.

Ohjeistusta arvioin haastatteleamalla lapsiparkin työntekijöitä sekä pyytämällä palautetta yhdistyksen toiminnanjohtajalta. Käytännön toimivuutta arvioin olemalla mukana toiminnassa.

5.2 Odotusten kartoittaminen: äitien ja lastentarhanopettajien haastattelut

Haastattelin kolmea maahanmuuttajaäitiä heidän kokemuksistaan lapsiparkista, koska halusin saada heidän äänensä kuuluviin sekä saada ideoita heiltä lapsiparkin kehittämiseen. Kysyin heiltä, mitä mieltä he ovat toiminnasta ja millaista toimintaa he toivoisivat

lapsiparkissa olevan. Kysyin myös tilan sopivuudesta, lapsen ja työntekijöiden välisestä vuorovaikutuksesta sekä toiminnan vaikutuksesta lapsen vuorovaikutustaitoihin.

Haastatteluja tehdessäni kiinnitin huomiota eettisyyteen. Kerroin haastateltaville äideille, että haastattelu on vapaaehtoinen ja se tehdään anonymisti. En erittele haasteltujen taustatietoja erikseen, jotta heitä ei voisi tekstistä tunnistaa. Haastatellut äidit ovat kotoisin Etiopiasta, Kongosta ja Afganistanista. Suomessa oloaika heillä on kahdesta viiteen vuotta. Kahdella äidillä on yksi lasta ja yhdellä äidillä kolme lasta.

Äidit olivat sitä mieltä, että lapsiparkki on hyvä paikka ja että se toimii hyvin. Se myös mahdollisti heidän suomen kielen opiskelunsa. He olivat tyytyväisiä siihen, että tietävät lapsensa olevan turvassa hoidon aikana.

Paikka on hyvä, koska äiti pääsee kouluun ja lapsi lapsiparkkiin. (Äiti 1)

Toiveissa äideillä oli, että toiminnassa olisi piirtämistä ja musiikkia. Lapsiparkin toiminnassa positiivisena nähtiin se, että lapsi oppii leikkimään ja olemaan vuorovaikutuksessa muiden lasten kanssa. Lapsiparkkitoiminnan monikulttuurisuus nähtiin hyvänä asiana, koska siten lapsi oppii suvaitsevuuutta.

Lapsiparkissa voitaisiin tehdä kaikkia lasten juttuja. (Äiti 2)

Suomi on maahanmuuttajamaa, joten lapsi oppii olemaan erilaisten ihmisten kanssa. (Äiti 1)

Äidit kokivat haastavaksi sen, että toiminnan aikana ei anneta ruokaa eikä vaippoja vaihdeta. Heidän mielestään tila on melko pieni ja, että tila voi käydä liian ahtaaksi lasten kasvaessa. Negatiivisen puolelta nähtiin se, että lapselle ei ole erillistä nukkumapaikkaa, koska kovat äänet voivat herättää nukkuvan lapsen. Vaihtuvat työntekijät ja työntekijöiden erikielisyys voivat hämmäntää ja vaikuttaa lapsen turvallisuuden tunteeseen.

Kehitysehdotuksena tuotiin esille, että eri-ikäisille lapsille voisi olla omat tilat. Tällä hetkellä samassa tilassa voi olla sekä alle vuoden ikäisiä että kolmivuotiaita lapsia. Toimintaan toivottiin suunnitelmallisuutta esimerkiksi teemasanoja käyttämällä, jotta

lapsi oppisi perussanoja. Lapsiparkkia vastaavaa toimintaa haluttaisiin olevan enemmän.

Minun ystävä haluaisi myös sellaiseen paikkaan. Siksi olisi hyvä, jos samanlaista lapsiparkkitoimintaa olisi enemmän. (Äiti 1)

Olisi hyvä, jos lapsiparkkitoimintaa järjestettäisiin enemmän, jotta voisin osallistua eri aktiviteetteihin. (Äiti 2)

Haastattelin lisäksi kahta lastentarhanopettajaa saadakseni ammatillista näkemystä tavoitteellisen toiminnan suunnitteluun. Kysyin heiltä, miten pienten lasten varhaista vuorovaikutusta voisi tukea, miten musiikki- ja taidekasvatusta voisi toteuttaa ilman suurempia resursseja ja miten lapsen ja vanhempien monikulttuurisuuden voisi toiminnassa ottaa huomioon.

5.3 Produktion toteutus

Lahjoitin lapsiparkille osana opinnäytetyötäni muovailuvahaa, piirustuslevysettejä, kartonkia, ilmapallopidikkeitä, Tempu tai Teko ruletti -perhepelin sekä Ihme ja Kumma -cd-levyn. Muovailuvaha on lapsille mukavaa ajanvietettä ja se kehittää muun muassa luovuutta. Muovailu on myös hyvä keino toteuttaa aistitoimintaa. (Lastentarhanopettaja 1) Piirustuslevyjen avulla lapset saavat vaihtelua tavanomaiseen piirtämiseen ja niiden avulla lapsi voi kehittää sekä hienomotoriikkaa että luovuutta. Piirustuslevyt on tarkoitettu sekä piirtämiseen että värittämiseen. Niiden aiheina ovat kirjaimet sekä erilaiset eläimet. Kartongit ovat lapsille uusi materiaali lapsiparkissa, jota voi hyödyntää monin eri tavoin. Niitä voi käyttää muun muassa piirtämiseen ja askarteluun. Värikkäistä kartongeista voi askarrella esimerkiksi kortteja äitien- ja isänpäiväksi. Lastentarhaopettaja 1 ehdotti, että toiminnassa voitaisiin askarrella esimerkiksi vuodenaikaan liittyviä asioita, kuten Suomen lippu tai joulukortti.

Toiminnassa voi käyttää hyödyksi myös hauskoja ilmapallopidikkeitä, joita on yhteensä kahdeksan kappaletta. Muodoiltaan ne ovat tähtiä, sydämiä ja nalleja sekä väriltään sinisiä, punaisia ja keltaisia. Ajatuksenani on, että lapset voivat niiden avulla oppia esimerkiksi eri muotoja ja värejä. Niiden avulla voi myös pelata siten, että lapsen pitää löytää

oikeat parit esimerkiksi siniselle tähdelle punainen tähti. Näille ilmapallopidikkeille voi keksiä varmasti monenlaista muutakin käyttöä, kun kannustaa lapsiparkin työntekijöitä luovuuteen.

Rulettipeli voi olla lapsille hauskaa ajanvietettä, mutta parhaimmillaan se on myös opettavaista. Pelissä on eri aktiviteetteja, joita lapset voivat suorittaa. Kuvan avulla lapsi näkee, mitä hänen pitää tehdä. Aikuisen on hyvä olla tässä pelissä ohjaamassa ja kannustamassa. Halmeen ja Katajan (2011,29) mukaan pelit sopivat hyvin kielen rikastuttamiseen. Niiden avulla voidaan harjoitella vuorovaikutusta sekä sanastoa ja käsitteistöä. Leikki myös itsessään kehittää kieltä valtavasti. Aikuisen olisi tärkeää muistaa, että hänen tulisi keskittyä puhumaan lapsille eikä muille aikuisille. Aikuisen tulisi kannustaa lapsia leikkimään toistensa kanssa ja tukea leikkiä läsnäolollaan. (Lastentarhanopettaja 1)

5.3.1 Ohjeistuksen laatiminen

Teoreettisen viitekehyksen sekä maahanmuuttajaäitien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten haastattelujen pohjalta lähdin rakentamaan ohjeistusta. Aloitin ohjeistukseni (Liite 1) kirjoittamisen suomeksi, jonka jälkeen käänsin tekstit englanniksi. Englannin käyttäminen rinnakkain on tärkeää, jotta suomea vähän osaavat työntekijät ja harjoittelijat ymmärtäisivät sisällön. Lapsiparkin toiminnassa olevat työntekijät ovat tällä hetkellä kaikki maahanmuuttajataustaisia. Kieliharjoittelijat sekä sosiaalialan ja yhteisöpedagogiikan opiskelijat ovat myös tiiviisti mukana toiminnassa.

Aloitin varsinaisen ohjeistuksen kirjoittamisen vasta sen jälkeen, kun olin tutustunut teoriaan ja haastatellut maahanmuuttajaäitejä sekä varhaiskasvatuksen ammattilaisia. Koko opinnäytetyön kirjoittamisprosessin aikana hahmottelin ja mietin, millaisen ohjeistuksen aion lapsiparkin työntekijöille tehdä. Vähitellen aloin kirjoittaa ohjeistusta, jotta sen rakenne ja sisältö alkaisivat muotoutua. Ohjeistuksen ulkoasusta halusin mahdollisimman yksinkertaisen ja helposti lähestyttävän. Internetistä etsin ohjeistukseen sopivia kuvia, jotka herättäisivät huomioita persoonallisuudellaan. Suomenkieliset ja englanninkieliset ohjeistukset halusin erottaa toisistaan käyttämällä lihavoitua suomenkielisissä ja kursivoitua englanninkielisissä kohdissa.

Etsin ohjeistusta varten mahdollisimman helppoja ja perinteisiä runoja, joita lapsiparkin toiminnassa voisi käyttää. Lapsille lausuttaisiin runo pienessä piirissä ennen toiminnan päättymistä. Runojen lausuminen yhdessä lasten kanssa lisää myös aikuisten ja lasten välistä vuorovaikutusta ja tukee lapsen kielellistä kehittymistä. Tätä näkemystä tuki myös lastentarhanopettajien haastatteluaineisto. Yhteinen kokoontumishetki tuo struktuuria ja lapsellekin tulee turvallisempi olo. (Lastentarhanopettaja 1)

Ohjeistuksessa toin myös esille, että kirjoja luettaisiin ainakin kerran viikossa. Satuja kuuntelemalla lapsi oppii uusia sanoja ja ilmaisuja. Sadut ovat myös hyvä keino kehittää lapsen mielikuvitusta. Halmeen ja Vatajan (2011, 28–29) mukaan lasten kirjallisuutta hyödynnetään myös suomi toisena kielenä -opetuksessa. Ensiksi valitaan kirjoja, joissa on kuvallinen tuki, jotta kirjoista voidaan yhdessä nimetä asioita ja vähitellen siirrytään lukemiseen. Kirjoja valitessa tulee huomioida lapsen ikätaso ja kiinnostuksen kohde. Kirjoja tulisi aluksi lukea usein, mutta lyhyitä hetkiä kerrallaan.

Ohjeistukseen kirjasin, kuinka usein aktiviteettejä olisi tarkoitus tehdä. Ideana oli ottaa vaikutteita päiväkodeissa käytettävistä viikko-ohjelmista. Monesti viikko-ohjelmat päiväkodeissa rakentuvat saman rungon ympärille. Tarkoitus oli saada lapsiparkin toimintaan muun muassa kädentaitoja, musiikkia ja lukuhetkiä.

Halusin kirjata ohjeistukseen käytännön esimerkkejä siitä, kuinka vuorovaikutusta voi lisätä lapsen kanssa. Ollessani harjoittelussa Familia ry:ssä syksyllä 2014 tein ohjeistuksen siitä, kuinka tukea lapsen kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja lapsiparkissa. Käytin kyseistä ohjeistusta hyödykseni myös tämän ohjeistuksen tekemisessä. Halusin antaa työntekijöille yksinkertaisia ohjeita, joita jokainen pystyy käytännössä toteuttamaan. Mielestäni oli tärkeää korostaa aikuisen ja lapsen välistä toimivaa vuorovaikutusta, koska se ennen kaikkea lisää lapsen kokemaa turvallisuudentunnetta. Kehittyneet ja toimivat vuorovaikutustaidot ovat myös tärkeitä lapsen tulevaisuuden kannalta. Moni lapsiparkkiin osallistuneista lapsistakin menee varmasti jossain vaiheessa päiväkotiin, jossa vuorovaikutus ja sosiaaliset suhteet tulevat korostumaan yhä enemmän. Lapsiparkissa jokaisella lapsella tulisi olla mahdollisuus harjoitella näitä taitoja.

Musiikin ja kädentaidot näin yhtenä tärkeänä osana lapsiparkin toimintaa. Musiikki avaa uusia maailmoja lapselle ja on tärkeä väline kielen kehittymiselle. Kädentaidot kehittävät lapsen hienomotoriikkaa mutta myös lapsen mielikuvitusmaailmaa. Musiikki- ja taidekasvatusta toteutetaan myös varhaiskasvatuksessa, minkä vuoksi halusin korostaa musiikkia ja käsillä tekemistä myös lapsiparkin toiminnassa. Haastattelemiini maahanmuuttajaäidit myös toivovat, että toiminnassa olisi musiikkia ja piirtämistä. Piirtäminen menetelmänä soveltuu hyvin käytettäväksi monikielisten lasten kanssa. Piirtäminen on spontaania kommunikointia, eikä se ole sidottu aikaan tai paikkaan. Piirtäminen auttaa lasta keskittymisessä ja tarkkaavaisuudessa. (Halme & Vataja 2011, 32.)

Toivoisin myös, että lapset saisivat mahdollisuuden kuunnella suomalaisia, perinteisiä lastenlauluja. Osan lauluista lapset tulevat varmasti kuulemaan myös tulevissa päivähoitopaikoissa. Musiikin ja lastenlaulujen kuulemisella on monia positiivisia vaikutuksia lapsen kehitykselle. Musiikki on myös hauska tapa saada lapset liikkumaan. Lapsiparkissa on soitettu paljon kansainvälistä musiikkia, joten siksi valitsin nimenomaan suomalaisia perinnelauluja sisältävän cd-levyn. Ohjeistukseen kirjasin myös kerran viikossa pidettävän musiikkihetken, jossa lapset voisivat soittaa esimerkiksi rytmisoittimia, mikä muun muassa lisää lapsen yleistä rytmitajua. Internetistä voi löytää ohjeita siihen, miten musiikkivälineitä tehdään esimerkiksi kertakäyttömateriaaleista. (Lastentarhanopettaja 1)

Halusin ohjeistuksessa myös kiinnittää huomiota lasten turvallisuuteen, koska lapsiparkissa osa lapsista oli alle kolmivuotiaita. Ohjeistukseen kirjasin, että lasta tulisi valvoa silloin, kun hän muovailee tai käyttää piirustuslevyjä. Tuotteiden valmistajatkin ovat varoittaneet, että niistä saattaa irrota pieniä osia, joita lapsi voi laittaa suuhunsa.

5.3.2 Ohjeistuksen testaaminen lapsiparkissa

Olin mukana lapsiparkin toiminnassa kuusi kertaa syksyllä 2015. Jokaisella kerralla testasin niitä aktiviteettejä, joita olin ohjeistukseen kirjannut. Yhden ryhmän ohjauskerta kesti puolitoista tuntia. Ensimmäinen kerta oli 7.9. Ennen lapsien saapumista, kävimme ohjeistusta läpi kahden työntekijän kanssa. Näytin jokaisen tuomani materiaalin erikseen ja kerroin, mitä niillä voi lasten kanssa tehdä. Toiminnan alkaessa kaksi vuotta

täyttänyt tyttö istui rattaissa eikä halunnut tulla leikkimään. Hetken aikaan katsoin tytön kanssa piirrettyjä kannettavalta tietokoneelta ja eläydyin siihen vahvasti. Näytin tytölle myös lauluihin sopivia tanssiliikkeitä. Hetken ajan päästä tyttö halusi, että nostan hänet rattaista. Hän tuli iloisesti leikkimään. Tässä kohtaa opin, kuinka tärkeää aikuisen aito ja välittävä vuorovaikutus lapselle on.

Toinen ohjauskerta oli 9.9. Olimme lapsiparkissa kahdestaan toisen harjoittelijan kanssa. Toiminnassa oli sillä kertaa mukana vain yksi alle vuoden ikäinen lapsi. Yritimme vuorotellen rauhoitella lasta, mutta jouduimme lopulta hakemaan äidin paikalle.

Kolmas ohjauskerta oli 16.9. Kuuntelimme ensimmäisen kerran Ihme ja kumma -cd-levyä, jotta toiminnassa kuultaisiin myös suomalaisia lastenlauluja englanninkielisten sijaan. Kokeilin Temppu tai teko -rulettipeliä 2-vuotiaan tytön kanssa. Hän osasi pyöräyttää hienosti rulettia ja imitoimme yhdessä kuvissa olevien eläinten ääniä.

Neljäs ohjauskerta oli 17.9. Kokeilin piirustuslevyn käyttämistä 2-vuotiaan kanssa, vaikka työntekijä oli sitä mieltä, että piirustuslevy ei sovellu pienten kanssa käytettäväksi. Halusin, että lapsi saisi tehdä kortin. Tunnistimme lapsen kanssa ensin levyssä olevat eläimet. Sen jälkeen hän piirsi piirustuslevyjen avulla kartongin palaseen. Vaikka hän ei vielä osannut piirtää ääri rajoja myöten, osasi hän jonkin verran hahmottaa piirtämistä kuvion sisälle. Kun kortti oli valmis, kerroin hänelle, että hän saa viedä kortin kotiin. Mielestäni tärkeää tässä ei ollut oikean tekniikan osaaminen ja lopputulos vaan kokemisen ilo ja kynän käytön harjoittelu. Olen halunnut myös painottaa työntekijöille, että toimintaa on tärkeää soveltaa.

Viides ohjauskerta oli 21.9. Toiminnassa oli mukana kolme alle vuoden ikäistä lasta ja aikuisia oli kaksi. Käytin lasten kanssa paljon helistimiä ja kuuntelimme musiikkia. Yksi lapsista alkoi itkemään eikä rauhoittunut yrityksistä huolimatta. Tämä sai aikaan sen, että kaksi muutakin lasta alkoi itkemään ja melu oli todella kova. Kyseistä tilannetta oli vaikea hallita, koska käsipareja ei ollut tarpeeksi. Työntekijä lähti hakemaan kaikkien kolmen äidit paikalle tilanteen rauhoittamiseksi.

Kuudes ohjauskerta oli 22.9. Toiminnassa oli mukana tällä kertaa vain alle vuoden ikäisiä lapsia. Keskustelin vapaaehtoisena työskentelevän naisen kanssa, jonka lapsi oli

viime vuonna mukana lapsiparkin toiminnassa. Keskustelimme siitä, millaista toimintaa alle vuoden ikäisten kanssa voisi olla. Kävimme läpi lapsiparkin ohjeistusta ja hän antoi siitä palautetta ja omia ehdotuksia. Työntekijöiden kesken pohdimme sitä, että jokaista alle vuoden ikäistä lasta kohden tulisi olla yksi aikuinen.

5.4 Produktion arviointi

Kysyin lapsiparkin ohjeistuksen toimivuutta kahdelta työntekijältä ja yhdeltä vapaaehtoisena työskentelevältä. Kielimuurin takia palautteen saaminen tuntui hieman haastavalta. Ohjeistus nähtiin hyvänä, koska lapsiparkin toiminnassa on mukana paljon työharjoittelijoita, joilla ei välttämättä ole mitään kokemusta lasten hoidosta. Työharjoittelijat lukevat harjoitteluun tullessaan perehdytyskansion, johon ohjeistus tullaan laittamaan. Toiminnassa tärkeänä nähtiin musiikin ja kädentaitojen merkitys. Ohjeistus koettiin ymmärrettävänä ja selkokielenä. Ohjeistuksen toimivuus on kuitenkin tilanteesta riippuva. Pienten lasten kohdalla väsymys ja nälkä voivat vaikuttaa paljon.

Työntekijä, joka ohjaa myös perhekerhoa Kannelmässä, innostui ottamaan cd-levyn myös perhekerhon toimintaan. Hän sai idean, että hän voi tulostaa internetistä laulujen sanoja, joten he voivat yhdessä laulaa lasten ja heidän vanhempiensa kanssa kyseisiä lauluja. Tarkoituksena olisi myös uusien sanojen oppiminen.

Yksi työntekijöistä oli sitä mieltä, että ohjeistus ei toimi Familia ry:n lapsiparkissa, koska lapset ovat suurimmaksi osin alle vuoden ikäisiä. Muovailuvahaa ei nähty toimivana lapsiparkissa, koska pienet lapset haluavat maistaa kaikkea. Kartonkia ei myöskään nähdä sopivana materiaalina pienille lapsille, koska he eivät vielä osaa askarrella. Piirustuslevyt nähtiin toimivina lapsilla, jotka ovat täyttäneet jo neljä. Lapsiparkin työntekijät olivat sitä mieltä, että jokaiselle alle vuoden ikäiselle tulisi olla yksi aikuinen hoidon aikana, jotta toiminta olisi turvallisempaa.

Lapsiparkin ohjeistus on tarkoitettu 1–3-vuotiaille, joten alle vuoden ikäisille ohjeistus ei ole niin toimiva. Lapsiparkissa pohdittiin, että pienet lapset voisivat istua aikuisen sylissä nimipiirin aikana. Nimet voitaisiin tavuttaa käsiä taputtamalla. Toiminnassa tärkeää olisi, että isommat lapset leikkisivät myös pienten kanssa.

Vuosi sitten ollessani harjoittelussa toiminnassa oli mukana paljon enemmän 2–3-vuotiaita lapsia. Tilanteet kuitenkin muuttuvat, joten ensi vuonna toiminnassa voi olla taas mukana isompia lapsia. Saamani palautteen ja omien havaintojeni pohjalta tein ohjeistukseen lisäyksen alle vuoden ikäisten kehityksestä. Olen kirjannut alle vuoden ikäisen kehitysvaiheet karkeasti. Näin työntekijät pystyvät seuraamaan lapsen kehitystä ja tietävät, mitä taitoja kannattaa tukea missäkin ikävaiheessa.

Familia ry:n toiminnanjohtaja Tarja Monton antaman palautteen pohjalta toin ohjeistuksessa vielä selkeämmin esille sen, että lapsiparkissa aikuisen tärkein tehtävä on pyrkiä luomaan lapselle turvallinen olo. Samana toistuvat osat ovat tärkeitä, kuten ohjeistukseen kirjattu lapsien nimien sanominen yhdessä ja toiminnan lopussa runon lausuminen. Lapsen ja aikuisen vuorovaikutusta lisäävät toimintatavat ovat tärkeitä, koska ne myös lisäävät lapsen turvallisuudentunnetta. Alle vuoden ikäisen vauvan kehityksen kuvauksen Monto näki ohjeistuksessa hyvänä lisänä.

Koko opinnäytetyöprosessin aikana olen kiinnittänyt huomiota eettisyyteen. Tein maahanmuuttajaäitien haastattelut anonymisti sekä toteutin haastattelut heidän toiveitansa kunnioittaen. Lapsiparkkitoiminnan aikana tapasin paljon uusia lapsia ja heidän vanhempiaan. Ollessani heidän kanssaan vuorovaikutuksessa, kohtasin heidät tasavertaisesti ja lämpimästi. Pyrin toiminnassa huomioimaan kaikkia lapsia sekä heidän äitejään tasapuolisesti. Vuorovaikutuksessa koin tärkeäksi empaattisuuden, kuuntelemisen ja molemminpuolisten ajatusten jakamisen. Kohtasin jokaisen lapsen omana itsenään heidän yksilöllisiä tarpeitaan huomioiden.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

6.1 Ideoita lapsiparkin toiminnan kehittämiseen

Lastentarhanopettajan haastattelussa tuli esille, että lapsiparkin toiminnassa olisi hyvä olla mukana joku, jolla on pedagogista taustaa. Hän tietäisi, miten ohjataan lapsia ja miten tavoitteellista toimintaa toteutetaan. Lapsiparkissa työntekijöiden ei tarvitse olla alan ammattilaisia. Tällä hetkellä suurin osa harjoittelijoista on sosionomiopiskelijoita. Jatkossa Familia ry:ssä voitaisiin pohtia sitä, voisiko osa harjoittelijoista olla esimerkiksi lastenhoitaja- tai lastentarhanopettajaopiskelijoita. Koska lapsiparkkitoimintaa on vain muutaman tunti päivässä, on ymmärrettävää, ettei pedagogista harjoittelua voisi toteuttaa siellä kokonaan. Opiskelijat voisivat esimerkiksi toteuttaa toimintaa muutamaksi kerraksi yhtenä osana pedagogisia harjoittelujaan. Tulevien varhaiskasvatuksen ammattilaisten olisi myös tärkeää tutustua monikulttuuriseen varhaiskasvatukseen ja saada uusia näkökulmia maahanmuuttajataustaisten lasten ja perheiden kohtaamiseen.

Tulevaisuudessa myös uudet sosiaali-alan opiskelijat voisivat jatkaa toiminnan kehittämistä ja sisällyttää siihen uusia näkökulmia ja ulottuvuuksia. Lapsiparkkiin voisi tehdä esimerkiksi ohjeistuksen siitä, kuinka kielen kehittymistä tuetaan leikin avulla tai koota vanhemmille tietopaketti siitä, millaista toimintaa lapsiperheille on tarjolla.

Hieman pidemmän aikavälin tavoite on, että lapsen siirtyminen suomalaiseen päivähoidon sujuisi helpommin. Myös maahanmuuttajaäidit saisivat jonkinlaisen käsityksen siitä, millaista toimintaa päiväkodissa voi mahdollisesti olla. Yksi tavoite olisi, että ohjeistukseen lukemiseen ja sisäistämiseen panostettaisiin työyhteisössä, jotta toiminnassa vähitellen alettaisiin mennä tavoitteellisempaan suuntaan. Toivoisin myös, että toiminnan kehittämisen myötä työntekijät saisivat siltä pohjalta uusia ideoita, joita he voisivat toteuttaa käytännössä. Työntekijät voisivat ottaa myös vanhempia mukaan toiminnan alkuun, jolloin aikuiset lukisivat yhdessä lasten kanssa esimerkiksi runon. Näin voitaisiin lisätä vanhempien osallisuutta ja samalla he voisivat harjoittaa suomen kieltä.

Koen, että lapsiparkkitoiminnan haasteita Familia ry:ssä on käytössä olevan tilan pienuus ja sen sijainti sekä ohjaajien vaihteleva määrä. Monipuolista toimintaa olisi helpompi toteuttaa, jos tilaa olisi enemmän. Suurempi tila mahdollistaisi paremmin lasten liikkumisen sekä liikuntaleikkien toteuttamisen. Lapsiparkissa olisi hyvä olla käytössä pöytiä, joiden ääressä lapset saisivat esimerkiksi muovilla ja askarrella. Lapsiparkin tila voisi olla hieman rauhallisemmassa paikassa, koska tällä hetkellä se sijaitsee keittiön vieressä, jossa käy jatkuvasti paljon ihmisiä. Monet Familia ry:n asiakkaat saattavat tulla lapsiparkkiin kesken kaiken esimerkiksi juttelemaan työntekijöiden kanssa, mikä lisää lasten rauhattomuutta. Toiminnassa olisi tärkeää, että ohjaajia olisi tarpeeksi lasten lukumäärään nähden, jotta toiminnan sujuvuus ja turvallisuus voitaisiin taata.

6.2 Oma ammatillinen kasvu

Opinnäytetyön prosessin myötä olen oppinut hahmottamaan laajempia kokonaisuuksia sekä oppinut tarkastelemaan ilmiöitä eri näkökulmista. Prosessin aikana olen ollut vuorovaikutuksessa monien erilaisten ihmisten ja asiasisältöjen kanssa. Koen saaneeni lisää ammatillista otetta ihmisten kohtaamiseen ja pystyn hankkimaan ammatillista tietoa monipuolisemmin ja tehokkaammin.

Opinnäytetyön tekemisen myötä olen oppinut ymmärtämään monikulttuurisen varhaiskasvatuksen merkitystä sekä syventänyt tietämystäni maahanmuuttajuudesta ja sen siihen liittyvistä haasteista ja mahdollisuuksista. Koen olevani valmiimpi työskentelemään sekä varhaiskasvatuksen että monikulttuurisen työn parissa.

Työntekijät antoivat paljon palautetta siitä, mitä toiminnassa ei kannata tehdä. Koen, että heillä ei ole niin vahvaa osaamista soveltamiseen ja tavoitteellisen toiminnan toteuttamiseen. Suomalainen varhaiskasvatus ja sen merkitys on erilaista verrattuna muihin kulttuureihin, mikä saattaa vaikuttaa työntekijöiden tapaan ja haluun toteuttaa tavoitteellista toimintaa.

Opinnäytetyöprosessi on vahvistanut tulevassa sosionomin työssäni vaadittavia sosiaalialan kompetensseja. Olen koko prosessin ajan saanut harjoitella muun muassa asiakkaiden tavoitteellista tukemista ja ohjaamista, sekä olen ollut edistämässä tasa-arvoa ja

suvaitsevaisuutta. (TAMK 2015.) Omaan ammatilliseen kasvuun liittyy vahvasti myös pedagoginen osaaminen. Lastentarhanopettajalla tulee olla laaja teoretieto lapsen kokonaisvaltaisesta kehityksestä. Hänen tulee osata vastata siitä, että toiminta on suunnitelmallista ja että se tukee lapsen kehittymistä. Monikulttuurisuus on yksi hallittavista varhaiskasvatuksen sisältöalueista. (Lastentarhanopettajaliitto i.a.a.) Olen perehtynyt melko laajasti lapsen kokonaisvaltaiseen kehitykseen sekä suunnitellut ja toteuttanut tavoitteellista toimintaa. Monikulttuurisuuden tukeminen on myös kulkenut vahvasti koko prosessin ajan.

LÄHTEET

- Airaksinen, Tiina & Vilkka, Hanna 2004. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Alitolppa-Niitamo, Anne & Söderling, Ismo 2005. Johdanto. Teoksessa Stina Fågel (toim.) Olemme muuttaneet. Näkökulmia perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Helsinki: Väestöliitto, 7–12.
- Alitolppa-Niitamo, Anne 2005. Maahanmuuttajataustaiset perheet ja hyvinvoinnin edellytykset. Teoksessa Stina Fågel (toim.) Olemme muuttaneet. Näkökulmia perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Helsinki: Väestöliitto, 37–52.
- Familia Club ry 2013. Vuosikertomus.
- Familia Club ry 2014, Syyskokous.
- Familia Club ry i.a.a. Lapset ja perheet. Viitattu 7.3. 2015.
http://www.familiacub.fi/lapset_ja_perheet.html.
- Familia Club ry i.a.b. Mikä Familia Club ry on? Viitattu 7.3.2015.
<http://www.familiacub.fi/familia.html>.
- Familia Club ry i.a.c. Suomen kielen ryhmät. Viitattu 7.3.2015.
<http://www.familiacub.fi/suomenkieli.html>.
- Forsander, Annika 2007. Kotoutuminen sukupuolittuneille työmarkkinoille? Maahanmuuttajien työmarkkina-asema yli vuosikymmenen Suomen muuton jälkeen. Teoksessa Tuomas Martikainen & Marja Tiilikainen (toim.) Maahanmuuttajanaiset: Kotoutuminen, perhe ja työ. Väestötutkimuslaitoksen julkaisusarja, D 46/2007. Helsinki: Väestöliitto, 312–334.
- Halme, Katjamaaria & Vataja, Anita 2011. Monikulttuurinen varhaiskasvatus ja esiopetus. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Heikkinen, Johanna 2015. Lastentarhanopettaja. Helsinki. Henkilökohtainen tiedonanto 17.6.
- Hilma. Vammaisten maahanmuuttajien tukikeskus 2013. Kuka on maahanmuuttaja? Viitattu 15.4.2015.
<http://www.tukikeskushilma.fi/materiaali/index2.php?sivu=1264>.

- Hursti, Nancy 2015. Kerhoemäntä, Familia ry. Helsinki. Henkilökohtainen tiedonanto 5.5.
- Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielen tutkimuksen keskus, Suomen kulttuurirahasto 2013. Osallisena Suomessa. Kokeiluhankkeiden satoa. Teoksessa Mirja Tarjanen; Sari Pöyhönen; Maija Lappalainen & Sari Haavisto (toim.) Jyväskylä & Helsinki: Jyväskylän yliopisto.
- Karila, Kirsti 2002. Moniammatillisuus ja päiväkotitoiminnan suunnittelun perusteita. Teoksessa Soma Kaitila (toim.) Pienet päivähoidossa. Alle kolmivuotiaiden varhaiskasvatuksen perusteita. Helsinki: WSOY, 271–287.
- Keltikangas-Järvinen 2012. Pienen lapsen sosiaalisuus. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Kemel, Päivi 2011. Monikulttuurista varhaiskasvatusta Chili-hankkeen lastenkerhossa. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Järvenpään toimipiste. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Komulainen, Sirkka 2014. Sosiokulttuurinen malli lasten kielivaikeuksien arvioinnissa. Teoksessa Saara Hiltunen (toim.) Maahanmuuttajan matka suomalaiseen yhteiskuntaan. Joensuu: Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu, 135–143.
- Lastentarhanopettajaliitto i.a.a. Koulutus, Substanssi osaaminen, Pedagoginen vastuu. Viitattu 27.9.2015. <http://www.lastentarha.fi/cs/ltol/Osaaminen>.
- Lastentarhanopettajaliitto i.a.b. Varhaiskasvatus. Viitattu 21.11.2015. <http://www.lastentarha.fi/cs/ltol/Varhaiskasvatus>.
- Lindinger, Agnes & Nuermairmaiti, Kamilia 2012. Monikulttuuriyhdistys Familia Clubin suomen kielen kurssit kotoutumisen tukena: jäsenien kokemuksia matkailun kynnyksen suomen kielen opetuksesta. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Helsingin toimipiste. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Lyytinen, Paula 2003. Kielen kehityksen varhaisvaiheet. Teoksessa Ritva Ketonen (toim.) Joko se puhuu? Kielen kehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa. Jyväskylä: PS-kustannus, 51–71.
- Makkonen, Timo & Koskenniemi, Eero 2013. Muuttoliikkeen ja maahanmuuttajien aseman oikeudellinen sääntely. Teoksessa Tuomas Martikainen, Pasi Saukkonen & Minna Säävälä (toim.) Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. Helsinki: Gaudeamus, 55–80.

- Martikainen, Marissa 2015. Ohje Soteekin lapsiparkkitoiminnan suunnitteluun. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Martikainen, Tuomas & Tiilikainen, Marja 2007. Maahanmuuttajanaiset: Käsitteet, tutkimus ja haasteet. Teoksessa Tuomas Martikainen & Marja Tiilikainen (toim.) Maahanmuuttajanaiset: Kotoutuminen, perhe ja työ. Väestötutkimuslaitoksen julkaisusarja, D 46/2007. Helsinki: Väestöliitto, 15–37.
- Martikainen, Tuomas 2007. Maahanmuuttajaväestön sukupuolittuneisuus, perheellistyminen ja sukupolvisuus. Teoksessa Tuomas Martikainen & Marja Tiilikainen (toim.) Maahanmuuttajanaiset: Kotoutuminen, perhe ja työ. Väestötutkimuslaitoksen julkaisusarja, D 46/2007. Helsinki: Väestöliitto, 38–67.
- Mattila, Kati-Pupita 2011. Lapsen vahvistava kohtaaminen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Maude, Barry 2011. Managing Cross-Cultural Communication. Principles & Practice. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Monto, Tarja 2015. Toiminnanjohtaja, Familia ry. Helsinki. Henkilökohtainen tiedonanto 24.2.
- Muhammed, Hussein 2011. Yhtä erilaiset. Islam ja suomalainen kulttuuri. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Teos.
- Munter, Hilikka 2002. Lapsi aloittaa päivähoiton. Teoksessa Soma Kaitila (toim.) Pienet päivähoitossa. Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Helsinki:WSOY. 35–63.
- Mäkisalo-Ropponen 2012. Tavoitteena kotoutuminen – Valtion kotouttamisohjelman 2012–2015 painoalueita. Teoksessa Saara Hiltunen (toim.) Maahanmuuttajan matka suomalaiseen yhteiskuntaan. Joensuu: Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu, 21–29.
- Ota koppi -ohjelma i. a. Monikulttuurisuus Helsingin varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Viitattu 14.6.2015. <http://www.otakoppi-ohjelma.fi/ota-koppi-ohjelma/1-%E2%80%93monikulttuurisuus-helsingin-varhaiskasvatuksessa-ja-esiopetuksessa>.
- Pernaa, Minna 2014. Monikulttuurisuus on arkea varhaiskasvatuksessa. Tesso 1/2014. <http://www.tesso.fi/artikkeli/monikulttuurisuus-arkea-varhaiskasvatuksessa>.

- Puroila, Elina 2011. Maahanmuuttajaäitien kokemuksia kotoutumisesta ja varhaiskasvatuserhoista kotoutumisen tukena. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Oulun toimipiste. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Pääjoki, Tarja 2011. Lapsen musiikillinen maailma. Teoksessa Eeva Hujala & Leena Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 122–135.
- Raunio, Mika; Hammar-Suutari, Sari; Säävälä, Minna & Pitkänen, Pirkko 2011. Monikulttuurisuus ja kulttuurien välisen vuorovaikutuksen areenat. Teoksessa Pirkko Pitkänen (toim.) Kulttuurien kohtaamisia arjessa. Jyväskylä: Bookwell Oy, 17–50.
- Ruokonen, Inkeri 2011. Lasten taiteellinen toimijuus. Teoksessa Eeva Hujala & Leena Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 109–121.
- Satakunnan ammattikorkeakoulu 2014. Palvelukeskus Soteekki. Viitattu 10.11.2015. <http://www.samk.fi/soteekki>.
- Saukkonen, Pasi 2013. Multiculturalism and Nationalism: The Politics of Diversity in Finland. Teoksessa Peter Kivisto & Östen Wahlback (toim.) Debating Multiculturalism in the Nordic Welfare States. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 270–294.
- Siren-Tiusanen, Helena, 2002. Alle kolmivuotiaiden kehitys ja suotuisat varhaiskasvatuskäytännöt. Teoksessa Soma Kaitila (toim.) Pienet päivähoidossa. Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatusten perusteita. Helsinki: WSOY, 15–33.
- Säävälä, Minna & Väestöliitto 2011. Perheet muuttoliikkeessä. Perustietoa maahan muuttaneiden kohtaamiseen. Helsinki: Väestöliitto.
- Säävälä, Minna 2013. Maahanmuutto perheilmionä. Teoksessa Tuomas Martikainen, Pasi Saukkonen & Minna Säävälä (toim.) Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. Helsinki: Gaudeamus Oy, 101–122.
- TAMK 2015. Sosiaalialan kompetenssit. Viitattu 27.9.2015. <http://sosiaaliala.blogs.tamk.fi/aloitussivu/sosiaalialan-kompetenssit/>
- Tenkte, Anna-Mari i.a. Vantaan kaupunki. Monikielisten ja -kulttuuristen pienten lasten kerhojen ohjaajan opas. Vantaan osaava vanhempi -hanke. Osallisena Suomessa -hankekokeilu.

Tilastokeskus i.a. Väestötilastot. Viitattu 15.3.2015.

http://www.migri.fi/download/58101_Tilasto_ulkomaan_kansalaisista_2014.pdf?b64eb1ebec0cd288.

Toikko, Timo & Rantanen, Teemu 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: Tampereen yliopisto.

Työ- ja elinkeinoministeriö i.a. Maahanmuutto kasvaa ja monipuolistuu. Viitattu 7.3.2014.

http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/kotouttaminen/kotouttamistyon_taustaa/maahanmuutto_kasvaa_ja_monipuolistuu.

Ulkomaalaislaki 2004/301, 30.4.2004.

Väestöliitto 2015. Maahanmuuttajat. Viitattu 15.4.2015.

http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja-ja-linkkeja/tilastotietoa/maahanmuuttajat/.

Väestöliitto i.a. Maahanmuuttajaperheet. Viitattu 9.3.2015.

http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja-ja-linkkeja/tilastotietoa/maahanmuuttajat/maahanmuuttajaperheet/.

LIITE 1: Ohjeistus lapsiparkkiin

Lapsiparkki

Varhaiskasvatus tarkoittaa tavoitteellista toimintaa, jolla edistetään lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Ympäristön on tärkeä mahdollistaa se, että lapsi pääsee leikkimään, liikkumaan ja tutkimaan.

Aikuisen ensisijainen tehtävä lapsiparkissa on luoda lapselle turvallinen olo!

Aikuinen tarjoaa virikkeitä lapsille!

Lapsiparkki mahdollistaa vanhemman kielen opiskelun ja lapsen osallistumisen järjestettyyn lastenhoitoon. Lapsiparkki voi helpottaa lapsen siirtymistä päivähoitoon, koska toiminnassa hän tottuu olemaan vieraiden aikuisten kanssa, erossa äidistä ja/tai isästä. Osallistumalla toimintaan lapsi oppii tärkeitä vuorovaikutustaitoja. Ympäristö antaa virikkeitä kielen kehittymiselle sekä mahdollistaa muun muassa musiikki- ja taidekasvatukseen osallistumisen.

Early childhood education means a goal orientated activity which advances child's growth, development and learning. It's important that the environment enables child's playing, moving and exploring.

The primary task of the adult in Lapsiparkki is to create a sense of security for the child!

The adult offers incentives for children!

Lapsiparkki (organized child care) makes it possible that the parent can learn the language and the child can participate in an organized child care. Lapsiparkki can make it easier for a child to resettle to the day care, because taking part in an activity the child learns to be with unfamiliar adults, apart from a mother and/or father. Participating in the activity the child learns important interaction skills. The environment gives incentives for learning the language and it enables partaking in music- and art education among other things.

Ennen toiminnan aloittamista: Muodostakaa piiri ja sanokaa kaikkien lasten nimet

Before starting: Form a circle and say every child's name

Lausu lapsille runo kun toiminta päättyy: Voitte muodostaa pienen piiriin

Recite a poem before finishing: You can form a little circle

”Lennä lennä leppäkerttu
Lennä lennä leppäkerttu,
ison kiven juureen,
siellä sun isäs, äitisi,
keittää sulle puuroo.”

Joka kerta/ every time

- Lausu runoja
- *Pronounce poems*
- Laita musiikkia soimaan cd-soittimelta/kannettavalta (Ihme ja kumma cd-levy)
- *Play music on cd-player or laptop (Ihme ja kumma cd)*
- Tanssi ja/tai leiki musiikin tahdissa
- *Dance and/or play in the rhythm of music*
- Havainnoi leikkiä ja leiki lasten kanssa
- *Observe the child playing and play with the children*
- Kerro vanhemmalle, mitä lapsi tehnyt ja oppinut
- *Tell the parent what the child did and learned*

Kerran viikossa/ Once a week

- Anna lapsille paperia, piirustuslevyjä ja kyniä → piirtäminen, värittäminen
- *Give paper, stencils and pencils → drawing, colouring*
- Anna lapsille muovailuvahaa → muovailu, taide
- *Give modeling clay/wax → modeling, art*
- Lue lapsille kirjoja/satuja → satuhetki
- *Read books/stories → story time*
- Anna lapsille esim. rytmisoittimia → musiikkihetki
- *Give e.g. instruments → music time*
- Pelaa Temppu tai teko perhepeliiä
- *Play "Temppu tai teko" family game*
- Pelaa tähti, sydän ja nalle ilmapallopidikkeillä
- *Play with the star, heart and teddy bear balloon holders*

Jos lapsi on alle 3-vuotias, muista valvoa kun:

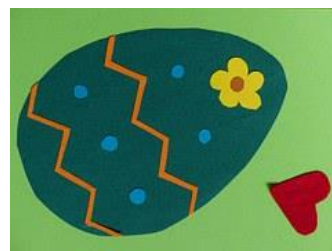
If a child is under 3 years old, remember keep an eye on when:

- hän muovailee
- he/she is modeling
- hän käyttää piirustuslevyjä
- *he/she is using stencils*

Kerran kuukaudessa/ once a month

- Askartele kortteja → kädentaidot
- *make/decorate cards → handicrafts*
- Äitienpäivä kortti, Isänpäivän kortti, joulukortti, pääsiäismuna, Suomen lippu
- *Mother's Day card, Father's Day card, Christmas card, Easter egg, Finnish flag*
- Huomioi vuodenaajat!
- *Take into account the seasons!*
- Keksi uusia ideoita!
- *come up with new ideas!*

Kuinka lisään vuorovaikutusta minun ja lapsen välillä?

How do I add more interaction between me and the child?

- sanaton viestintä on tärkeää!
- *unverbal communication is important!*
- kannusta lasta leikkiin
- *encourage the child to play*
- käytä kehonkieltä leikin tukena
- *use a body language while playing with the child*
- toista sanoja
- *repeat the words*
- käytä lyhyitä ja yksinkertaisia lauseita
- *use short and simple sentences*
- kehu ja ihaile lasta
- *admire and compliment the child*
- puhu lapselle suomea, jos äidinkielesi on suomi
- *speak Finnish to the child, if your mother language is Finnish*
- soita musiikkia ja lausu runoja
- *play music and pronounce poems*
- käytä kuvakortteja vuorovaikutuksen tueksi
- *use image cards to help communication*
- lue kuvakirjoja lapsen kanssa
- *read image books with the child*

0-1-vuotias lapsi/ 0-1 year old child***Huomioi vauvan kehitys toiminnassa***

Take into notice child's development during the activity

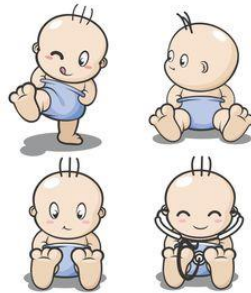
Kehittyäkseen vauva tarvitsee vuorovaikutussuhteen toiseen ihmiseen. Pysyvä ja läheinen suhde äitiin, isään tai molempiin on ensiarvoista. Lapsen kehityksen kannalta on tärkeää, että hänelle kehittyy jo varhaisvaiheessa hyvä perusturvallisuus.

To develop an infant needs interaction with another human being. Stable and close relation to a mother, father or both is crucial. For child's development it's important that a good basic trust will be developed already at the early stage.

Vauvat ovat erilaisia jo syntyessään ja jokainen vauva ilmaisee tarpeensa omalla tavallaan. Jokainen vauva kehittyy omaan, yksilölliseen tahtiinsa, joten alla mainitut iät ja kehitysvaiheet ovat suuntaa antavia.

Babies are different already when they are born and each baby expresses his/her needs in his/her own way. Each baby is developing in his/her own, individual pace, so all the ages and development stages mentioned below are directional.

0-1-vuotiaan kehitys/ *Development of 0-1 year old*

4–6 kk/month

- vauva tarttuu esineeseen kahdella kädellä ja vie sen suuhunsa
a baby grasps an item with two hands and takes it to his/her mouth
- 5-6 kk:n iässä lapsi kääntyy kyljelleen selinmakuulta
at the age of 5-6 months a child turns from his/her back to his/her side

6–8 kk/month

- lapsi ojentaa käsivarsiaan päästäkseen syliin
a child hands over his/her arms in order to be lifted
- lapsi osoittaa esineitä ja näyttää mitä kädessä on
a child points things and shows what he/she is holding his/her hand

6–9 kk/month

- lapsi alkaa pelätä muita kuin vanhempiaan ja eroa vanhemmistaan
a child starts to show anxiety others than his/hers parents and is scared of separation from his/her parents
- lapsi istuu tukea vasten tai käsiinsä nojaten, ilman tukea 7-8 kk:n iässä
a child pulls his/herself up to sit and sits erect with support or leaning to his/her hands, without support at the age of 7-8 months

8–10 kk/ month

- 9 kk:n ikäinen lapsi ymmärtää ensimmäisiä sanoja
a child aged of 9 months starts to understand first words
- lapsi oppii ryömimään ja konttaamaan
a child learns to crawl
- lapsi seisoo tukea vasten
a child stands holding support

10-12 kk/month

- noin vuoden ikäisenä ensimmäiset merkittävät sanat ilmaantuvat
around one year old child says his/her first meaningful words
- lapsi oppii seisomaan ilman tukea ja kävelemään tuettuna
a child learns to stand without support and walk when providing support

(lähde: MML, Vanhempainnetti)

Runoja/poems

Kis, kis kissanpoika!
 Kissa tanssii jäällä
 sukat, kengät kainalossa,
 hieno paita päällä.

Aa, aa, apina,
 puusta kuului rapina.
 Kuka siellä hyppii,
 puusta banaanit nyppii.
 Sehän on Aapo Apina.

Ruoho maassa, lintu puussa,
 sadeheinä kissan suussa.
 Pilvi siellä, pilvi täällä,
 kohta sataa siellä täällä.

Hyödyllisiä linkkejä/ useful links

Runoja/poems

<http://www.peda.net/veraja/lohja/tytyri/opet/reetta/omat/aine/ai/loru>

http://www.positiivarit.fi/lasten_lorut

Pienten lasten leikit/ Small children's games

http://www.mll.fi/vanhempainnetti/lasten_leikit/pienten_lasten_leikit/

<http://www.kolumbus.fi/mm.salo/Leikit.htm#Laululeikkej%C3%A4>

→ täältä löydät paljon erilaisia leikkejä/ here you can find many kinds of games

<http://www.eno.fi/>

→ kaikki suositut lastenleikit/ all popular children's games

